

Qualitative Analysis of Students' Experiences with Outsourcing Thesis Writing

Reza Hemmati

(Corresponding Author)

Associate Professor of Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Human Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran/ r.hemati@ltr.ui.ac.ir

Maryam Baharlouei

PhD in Sociology, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran/ baharloueimaryam@yahoo.com

Abstract

Dissertation outsourcing, a severe form of contract cheating and ghostwriting, poses a significant threat to academic integrity and the credibility of higher education both in Iran and globally. This issue has intensified over recent decades with the growth of the black market for dissertation writing in Iran, underscoring the need to explore its underlying motives. This qualitative study employed thematic analysis to investigate the experiences of 13 master's degree students from Isfahan universities who had entirely outsourced their dissertations. Data were gathered through semi-structured interviews and analyzed using Brown and Clarke's (2012) six-step approach. The findings were distilled into six main themes: "Meaningless thesis," "Challenging daily life," "Culture of cheating," "Communication disorder," "Learning challenges," and "Decline of scientific values." The results revealed that outsourcing stems from a complex interplay of individual factors (e.g., financial difficulties, inadequate research skills) and environmental factors (e.g., weak academic supervision, commodification of education). Unlike previous studies that concentrated on structural factors, this research delved into the lived experiences of students within the socio-cultural context of Iran using a qualitative approach, highlighting the influence of teacher-student relationships and the culture of cheating. The findings underscore the necessity to redefine the role of the thesis, enhance supervision, and instill scientific ethics to prevent such fraud. This study contributes to educational policy-making aimed at combating ghostwriting and lays the groundwork for future research on the role of technology and gender differences.

Keywords: Dissertation outsourcing, Contract cheating, Ghostwriting, Qualitative Inquiry.

Social Problems of Iran

Journal, Vol. 16, No. 1, Spring 2025, 265–306

Received: 28/1/2025 Accepted: 15/3/2025

ISSN: 2476-6933

2476-695X© The Author(s). Published by Kharazmi University

Extended Abstract

1. Introduction

Research constitutes a fundamental component of universities and higher education institutions, with postgraduate programs playing a pivotal role in this field. The primary indicator of research within postgraduate education and the most significant scholarly endeavor for students across all disciplines is the dissertation. A dissertation is a comprehensive report detailing the resolution of a research question or problem that a scholar has undertaken and completed (Shelby, 1990). The process of writing a dissertation is a critical milestone for graduate students, as it encapsulates all the knowledge acquired throughout their academic tenure. Despite the dissertation's indisputable significance, recent decades have witnessed the emergence of contract cheating—encompassing ghostwriting and outsourcing—as a recognized international issue and formidable challenge to academic integrity. This phenomenon has been exacerbated by transformations in university education systems, including massification, privatization, monetization, internationalization, and increased integration of technology (York et al., 2022). Numerous studies have documented the adverse effects of contract cheating on students and universities. Consequently, rigorous scientific investigations into dissertation outsourcing are imperative. The central research question of this study is as follows: What motivates master's degree graduates to outsource dissertation writing and engage in contract cheating?

2. Methodology

This study was conducted using a qualitative approach. Qualitative research focuses on developing a deeper understanding of complex phenomena that can be difficult to measure empirically (Johnson & Waterfield, 2004; Walsh et al., 2020). Participants were purposively sampled. The participants in this study were 13 students in master's and doctoral programs at universities and higher education institutions in the country who had outsourced their dissertation writing. Data were collected through in-person and online semi-structured interviews and analyzed using thematic analysis. Semi-structured interviews were conducted to obtain responses. This semi-structured approach allows to one the one hand having key questions that define the specific areas that are discussed, on the other hand the chance to get more detailed responses by diverging. It also allows the interviewer to collect valuable information that was not considered in the discussed context (Gill et al., 2008). The interviewer tried to conduct the interviews in a safe, comfortable, and quiet place to obtain the most important information without any noise. The interviews began with general questions and then more specific and relevant questions were asked to get the most important information.

Analyzing Students' Experiences of Dissertation Outsourcing

Each interview lasted approximately 60 to 90 minutes. All participants provided informed consent. In addition, all information, scripts, and recordings were kept completely confidential by the researchers. The identities of the participants were not disclosed, and aliases were used to comply with the privacy principle. All participants were assured of the confidentiality and anonymity of their information by using pseudonyms in published reports.

3. Findings

The findings were distilled into six main themes: “Meaninglessness of dissertation,” “Challenging daily life,” “Culture of cheating,” “Communication disorder,” “Learning challenges,” and “Decline of scientific values.” The results revealed that outsourcing stems from a complex interplay of individual factors (e.g., financial difficulties, inadequate research skills) and environmental factors (e.g., weak academic supervision, commodification of education). Unlike previous studies that concentrated on structural factors, this research delved into the lived experiences of students within the socio-cultural context of Iran using a qualitative approach, highlighting the influence of teacher-student relationships and the culture of cheating.

4. Conclusion

Students often choose to outsource their dissertation because of their perception of its purpose. Rather than seeing the dissertation as a chance for educational, scientific, research, and career advancement, many students regard it as an insignificant task that lacks real value. Participants noted that writing a dissertation does not equip them for the job market, enhance their knowledge or skills, and, more importantly, their findings are not utilized and, as they put it, merely “gather dust in the library corner.” Another reason for outsourcing is the various challenges that students encounter in their daily lives. Some students face numerous issues, such as health problems, mental health challenges, and financial difficulties, or have numerous commitments, such as marriage, employment, and various work duties, which leave them with insufficient time to write a dissertation, even if they possess the necessary research skills. For these individuals, outsourcing is a strategy for managing their lives. In such situations, engaging in scientific discourse becomes irrelevant to students. Furthermore, the prospect of engaging in scientific work and producing a strong dissertation is uncertain and not guaranteed, and the cost of crafting a high-quality dissertation is significantly higher than working and other responsibilities, making dissertation writing seem unreasonable and illogical. The situation becomes even more complex when marriage is combined with employment. Naturally, this scenario has different implications for men and women.

One contributing factor to the outsourcing of dissertation work is the breakdown

in communication between students and their professors. The supervisor's role can significantly influence this decision in several ways. First, limited access to the supervisor and the inability to receive necessary feedback and support, often due to the supervisor's heavy workload and numerous administrative responsibilities, can prompt students to seek external assistance to complete their work more efficiently and accurately. Additionally, certain behaviours exhibited by professors, such as excessive strictness or lack of expertise in the relevant field, may drive students to outsource their work. Such professors may inadvertently or deliberately contribute to this trend through their unavailability and lack of effective guidance. Overall, factors such as inadequate follow-up on student progress, insufficient support, delays in providing feedback, lack of timely guidance, poor collaboration, and the provision of confusing or unhelpful feedback were cited by participants as justifications for outsourcing dissertation.

The prevalence of academic dishonesty is a significant factor contributing to students' propensity to outsource their work. From the students' perspective, there appears to be a lack of stringent oversight and regulation concerning the dissertation writing and defence process. Even when violations are identified, there is an absence of serious, public, or rigorous consequences for either the student or the professor, leading to the perception that such infractions are inconsequential. According to the participants, outsourcing dissertation work is not only uncondemned at their university but is also perceived as a normative and widespread practice among students. Consequently, students not only engage in this behaviour but also advocate it to their peers. Another factor influencing students' inclination to outsource, as perceived by participants, is the diminishing value placed on academic integrity and the transformation of universities into profit-driven entities. This shift is attributed to the increasing emphasis on revenue generation at any cost. In this context, universities regard students as customers, akin to commodities and sources of income, and strive to satisfy them by adhering to minimal standards, often at the expense of quality of education. Conversely, students, recognizing this dynamic, focus primarily on obtaining grades and certificates rather than on genuine learning and knowledge acquisition.

In general, preventing dissertation ghost writing, poses greater challenges than other forms of academic dishonesty and unethical behaviour, as conventional methods are insufficient for its detection. Nonetheless, certain measures can be implemented to mitigate the demand for outsourced dissertation writing services.

Keywords: dissertation outsourcing, contract cheating, ghostwriting, qualitative Inquiry.

تحلیل کیفی تجارب دانشجویان از برون سپاری پایان نامه

رضا همتی^۱ مریم بهارلویی^۲

چکیده

برون سپاری پایان نامه، به عنوان شکلی حاد از تقلب قراردادی و سایه نویسی، تهدیدی جدی برای صداقت علمی و اعتبار آموزش عالی در ایران و جهان است. این پدیده در دهه های اخیر با گسترش بازار سیاه پایان نامه نویسی در ایران تشدید شده و ضرورت بررسی انگیزه های آن را برجسته کرده است. این پژوهش کیفی با استفاده از روش تحلیل مضمون، تجارب ۱۳ دانش آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه های اصفهان را که پایان نامه خود را به طور کامل برون سپاری نموده بودند، بررسی کرد. داده ها از طریق مصاحبه های نیمه ساختمند جمع آوری و بر اساس رویکرد شش مرحله ای براون و کلارک (۲۰۱۲) تحلیل شدند. یافته ها در قالب شش مضمون اصلی استخراج شد: «پایان نامه تهی از معنا»، «زندگی روزمره پرچالش»، «فرهنگ تقلب»، «اختلال ارتباطی»، «چالش های یادگیری» و «زوال ارزش های علمی». نتایج نشان داد که برون سپاری نتیجه تعامل پیچیده عوامل فردی (مثل مشکلات مالی، ضعف مهارت های پژوهشی) و محیطی (مثل ضعف نظارت دانشگاهی، کالایی شدن آموزش) است. این پژوهش، برخلاف مطالعات قبلی که بر عوامل ساختاری تمرکز داشتند، با رویکرد کیفی، تجربه زیسته دانشجویان را در بستر فرهنگی-اجتماعی ایران تحلیل کرد و نقش روابط استاد-دانشجو و فرهنگ تقلب را برجسته نمود. یافته ها بر لزوم بازتعریف نقش پایان نامه، تقویت نظارت و آموزش اخلاق علمی برای پیشگیری از تقلب تأکید دارند. این مطالعه به سیاست گذاری آموزشی برای مقابله با سایه نویسی کمک می کند و زمینه را برای تحقیقات آتی درباره نقش فناوری و تفاوت های جنسیتی فراهم می سازد.

کلیدواژگان: برون سپاری، تقلب قراردادی، سایه نویسی، پایان نامه نویسی، روش کیفی.

۱. دانشیار جامعه شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)/ r.hemati@Ltr.ui.ac.ir

۲. دکتری جامعه شناسی، گروه جامعه شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران/ baharloueimaryam@yahoo.com
* این مقاله مستخرج از پژوهشی (شماره ۴۰۲۲۴۶۰) است که با حمایت بنیاد ملی علم ایران (صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور) در سال ۱۴۰۳ انجام شده است.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۷/۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۵

فصلنامه مسائل اجتماعی ایران، سال شانزدهم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۴، صفحات ۲۶۵ تا ۳۰۶

ISSN: 2476-6933

2476-695X© The Author(s). Published by Kharazmi University

۱. مقدمه و بیان مسئله

پژوهش یکی از مهم‌ترین وظایف دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی است و در این بین دوره‌های تحصیلات تکمیلی نقش اصلی را بر عهده دارند. دوره‌های تحصیلات تکمیلی در مقایسه با دوره‌های کارشناسی و پیش از آن که دوره انتقال و آموزش است، دوره‌زاینده‌گی و تولید علم است و از دانشجویان انتظار می‌رود از مصرف‌کننده علم به تولیدکننده علم تبدیل شوند (یلجوجی، ۲۰۰۱: ۲۱).

شاخص اصلی پژوهش در حوزه تحصیلات تکمیلی و مهم‌ترین فعالیت علمی دانشجویان در این دوره در تمامی رشته‌ها، پایان‌نامه است. در زبان فارسی عمدتاً نه لزوماً واژه پایان‌نامه^۱ را برای مقطع کارشناسی ارشد و رساله^۲ را برای مقطع دکتری به کار می‌برند؛ اما در برخی از دانشگاه‌های خارج از کشور چنین تمایزی وجود ندارد. برای مثال در دانشگاه‌های بریتانیا نیز واژه پایان‌نامه را برای مقطع کارشناسی ارشد و واژه رساله را برای مقطع دکتری به کار می‌برند، اما در دانشگاه‌های ایالات متحده عکس این موضوع صادق است. نگارش پایان‌نامه یکی از مهم‌ترین مراحل است که دانشجویان تحصیلات تکمیلی باید آن را طی کنند.

ارزش پایان‌نامه برای دانشجویان تجربه یادگیری است، چراکه پایان‌نامه، عصاره و چکیده همه دانشی است که دانشجویان در دوره تحصیلی به دست می‌آورند. نگارش پایان‌نامه دانشجویان را قادر به گسترش و بروز مهارت‌های تحلیلی، داور، مهارت ارائه و مهارت‌های ارتباطی می‌کند. از طرف دیگر نگارش پایان‌نامه یکی از مهم‌ترین مراحل جامعه‌پذیری دانشجویان و شکل‌دهی به هویت علمی آنان محسوب می‌شود (همتی و بیات، ۱۳۹۷).

علی‌رغم اهمیت انکارناپذیر پایان‌نامه، متأسفانه در چند دهه گذشته به واسطه تغییر و تحولات صورت گرفته در نظام‌های آموزشی دانشگاهی نظیر توده‌ای شدن،^۳ خصوصی شدن، پولی شدن، بین‌المللی شدن، استفاده فزاینده از فناوری و غیره، شاهد گسترش پدیده تقلب قراردادی^۴ (سایه‌نویسی^۵ و برون‌سپاری^۶) به عنوان یک موضوع شناخته شده بین‌المللی و

1. Ylijoki
2. Dissertation
3. Thesis
4. Massification
5. Contract cheating
6. Ghost writing
7. Outsourcing

چالش جدی برای صداقت علمی^۱ بوده ایم (یورک و دیگران،^۲ ۲۰۲۲)؛ پدیده ای که در آن دانشجویان بدون اطلاع مؤسسه آموزش عالی یا اساتیدشان، به صورت عامدانه، آگاهانه و با قصد قبلی (نیوتن،^۳ ۲۰۱۸) انجام (همه یا بخشی از) کارها و وظایف علمی شان (کار کلاسی، مقاله، پایان نامه، رساله و غیره) را در ازای پرداخت یا عدم پرداخت پول به شخص ثالث (شرکت مقاله نویسی،^۴ سایه نویس مستقل، دوست، آشنا، همکلاسی، کارمند، عضو خانواده و غیره) برون سپاری و این کار را به عنوان کار خودشان معرفی می کنند، بدون این که نقشی در این فرایند داشته باشند و بدون این که به تهیه کننده اثر ارجاع داده یا نقش وی را به رسمیت بشناسند.

تقلب قراردادی اثرات نامطلوبی بر کار علمی و شیوه های سنتی یادگیری، دانستن و انجام پژوهش علمی در آموزش عالی دارد (جانسون و همکاران،^۵ ۲۰۱۴). تقلب قراردادی فرصت توسعه توانایی های فکری را از دانشجویان سلب می کند و خدمات علمی مؤسسات آموزش عالی را بی ارزش می کند. علاوه بر این، برخلاف سایر اشکال برون سپاری، برون سپاری پایان نامه تبعات منفی بسیار بیشتری دارد. همچنین برخلاف انواع سوء رفتار علمی، برون سپاری پایان نامه نویسی ممکن است برای دانشجویان خطراتی در پی داشته باشد؛ به طوری که آن ها در آینده با تهدید به باج گیری و اخاذی از سوی سایه نویسان، اخراج از محل تحصیل یا محل کار یا ابطال مدرک دانشگاهی خود مواجه شوند. علاوه بر این، دانشجویانی که دست به سایه نویسی می زنند، نمرات و مدارکی که دست می آورند که تلاشی برای آن نکرده اند و نه از لحاظ اخلاقی و نه از دیگر جنبه ها، شایستگی لازم برای ورود به بازار کار و تصدی مشاغل را ندارند.

آگاهی از این موضوع که برخی از دانشجویان دست به چنین تقلبی در این سطح می زنند، می تواند تأثیر منفی شدیدی بر سایر دانشجویان داشته باشد و سلامت روانی آن ها را به خطر بیندازد و انگیزه های آن ها را برای تحمل سختی ها و مرارت های تحصیل کاهش دهد. حتی امکان دارد با توجه به درآمد نسبتاً بالای سایه نویسان، سایر دانشجویان به ویژه دانش آموختگان بیکار نیز به انجام این عمل غیر اخلاقی ترغیب شوند.

1. Academic integrity

2. Yorke et al.

3. Newton

4. Essay mill

5. Johnson et al

البته تأثیرات سایه‌نویسی صرفاً به دانشجویان متقلب، همکلاسی‌ها و اساتید آن‌ها محدود نمی‌شود، بلکه فراتر از آن‌ها می‌رود و از این لحاظ نیز شایسته توجه است. همانند سایر آشکال کلاه‌برداری، در سایه‌نویسی فرد متقلب از طریق عدم صداقت خود مزایایی به دست می‌آورد و دیگران را از آن محروم می‌کند. اگرچه در سایه‌نویسی سرقت خاصی صورت نمی‌گیرد، اما می‌توان ادعا کرد که سایه‌نویسی شامل استثمار نویسندگان سایه و به تعبیری «پرولتاریای دانشگاهی»^۱ (کاظمی و دهنوی، ۲۰۱۷) است که کار علمی آن‌ها به رسمیت شناخته نمی‌شود و مشتریان و متقاضیان از آن‌ها به عنوان وسیله‌ای برای رسیدن به اهدافشان استفاده می‌کنند. درگیر شدن در این سوءرفتار علمی^۲ حتی می‌تواند خطراتی نیز برای سایه‌نویسان داشته باشد.

آمارها نشان می‌دهد که تقلب قراردادی و سایه‌نویسی در آموزش عالی روبه‌افزایش است، به طوری که تقلب به بخشی قابل قبول از زیست دانشگاهی در دانشگاه‌های ایالات متحده تبدیل شده است (پاچینو، ۲۰۲۱: ۱۲۶). طبق گزارش «سازمان تضمین کیفیت آموزش عالی انگلستان» از هر هفت فارغ‌التحصیل اخیر در سطح بین‌المللی (در حدود ۳۱ میلیون دانشجو در سراسر جهان)، یک نفر ممکن است برای انجام تکالیف خود به شخص دیگری پول داده باشد. ایالات متحده آمریکا بیشترین تعداد دانشجویانی را دارد که برای کارهای علمی‌شان سفارش آنلاین می‌دهند و پس از آن کانادا و بریتانیا قرار دارند. تخمین زده می‌شود که بیش از ۷۱۰۰۰ دانشجو در کانادا درگیر نوعی تقلب قراردادی و سایه‌نویسی هستند. در چکسلواکی، ۷.۶٪ از دانشجویان دانشگاه آثاری را که توسط شخص دیگری انجام شده بود، ارائه کرده بودند. در استرالیا نیز این نرخ ۲/۲٪ یا ۱۳۴۶۲ دانشجو است (آسن و دیگران، ۲۰۲۲: ۵۲۳).

در ایران، مسئله سایه‌نویسی و شکل رایج آن یعنی پایان‌نامه‌نویسی از ابتدای دهه ۹۰ به عنوان پدیده‌ای ناهنجار مورد توجه رسانه‌های محلی نظیر هفته‌نامه تجارت فردا قرار گرفت. در این هفته‌نامه در یادداشتی با عنوان «چند می‌گیری پایان‌نامه بنویسی» از تبدیل پایان‌نامه به کالایی پول‌ساز یاد شد و مؤسسات پایان‌نامه‌نویسی مورد انتقاد قرار گرفتند.

1. Academic proletariat

2. Kazemi & Dehnavi

3. Academic misconduct

4. Pacino

5. Ahsan et al.

از سال ۱۳۹۲ به بعد، سایر مطبوعات و خبرگزاری‌های کشور از جنبه‌های مختلف به این موضوع واکنش نشان دادند. در سال ۱۳۹۵ مجله ساینس مقاله‌ای را با عنوان «در ایران بازار سایه مقالات علمی به رشد علم آسیب می‌زند»^۱ چاپ کرد (کاظمی و اصغری، ۱۳۹۸). در همین دوره، عطایی‌آشتیانی^۲ (۲۰۱۶) در مقاله‌ای با عنوان «مهار تخلفات علمی در ایران»^۳ ارقام تکان‌دهنده‌ای در مورد شیوع این تخلف در بین دانشجویان ایرانی ارائه و آشکارا از «مقاله‌فروشی» و «بازار انتشارات» بحث کرد. همچنین، ارقامی در مورد هزینه چاپ در مجلات با ضریب تأثیر متفاوت^۴ (۶۰۰ دلار، ۸۰۰ دلار و ۱۰۰۰ دلار آمریکا برای نشریات با ضریب تأثیر زیر ۰.۵ تا بالای ۱) ارائه شد. به علاوه، برای اولین بار اعلام شد که دولت ایران در حال تدوین قوانینی برای جریمه دانشجویان دخیل در این رفتار نادرست و همچنین مؤسسات فروش مقاله و پایان‌نامه است.

پژوهش‌های مختلفی در مورد عدم صداقت علمی و تقلب و سرقت ادبی در ایران انجام شده (برای مثال، اجاقی و دیگران، ۱۳۹۰؛ رستمی و دیگران، ۱۳۹۲؛ علیوردی‌نیا و صالح‌نژاد، ۱۳۹۲؛ همتی و دیگران، ۱۳۹۶) است؛ اما در مورد سایه‌نویسی و نوع حاد آن یعنی پایان‌نامه‌نویسی، پژوهش‌های چندان زیادی (به استثنای شاه‌قاسمی و اخوان، ۲۰۱۵؛ کاظمی و اصغری، ۱۳۹۸؛ رسولی و دیگران، ۱۳۹۹؛ تکریمی و دیگران، ۲۰۲۳) صورت نگرفته است و هنوز این مسئله و زوایا و حتی پیامدهای و سازوکارهای شکل‌گیری و گسترش و بازاریابی آن چندان روشن نیست.

با توجه به آنچه بیان شد، هدف این پژوهش پُرکردن این خلأ پژوهشی و بررسی انگیزه‌های دانشجویان از برون‌سپاری پایان‌نامه و درگیرشدن در تقلب قراردادی به منظور سیاست‌گذاری مناسب برای مقابله با این پدیده است. بنابراین سؤال اساسی این پژوهش آن است که دانش‌آموختگان دوره‌های کارشناسی ارشد چه انگیزه یا انگیزه‌هایی از برون‌سپاری نگارش پایان‌نامه و درگیرشدن در تقلب قراردادی داشته‌اند؟

1. A shady market in scientific papers mars Iran's rise in science.

2. Ataei-Ashtiani

3. Curbing Iran's Academic Misconduct

4. Impact factors

5. Shahghasemi & Akhavan

6. Takrimi et al.

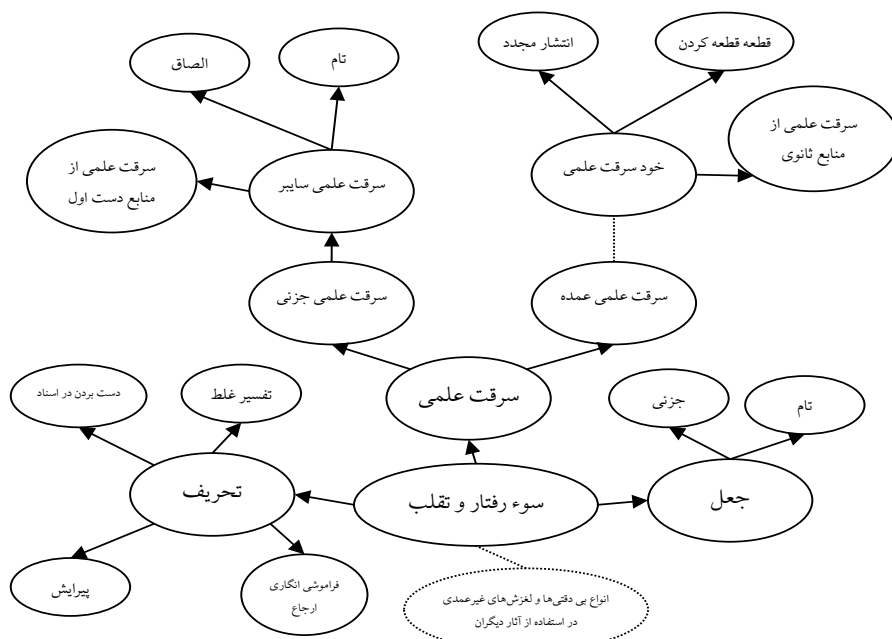
۲. چهارچوب مفهومی

اصطلاحاتی نظیر «سوءرفتار علمی»،^۱ «عدم صداقت علمی»،^۲ «تقلب علمی»^۳ و «صداقت علمی»^۴ که اغلب به جای یکدیگر استفاده می‌شوند، اشاره به طیف وسیعی از رفتارهای غیراخلاقی دارند که برخی از دانشجویان در حین انجام کارهای علمی خود مرتکب می‌شوند (جولیا و دیگران،^۵ ۲۰۰۶: ۵۰-۵۱) و عموماً مغایر با هنجارهای علمی مدنظر اجتماع علمی و دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی است. سوءرفتار علمی درجات متفاوتی دارد و از ساده‌ترین شکل آن نظیر تفسیر نادرست شروع و به تدریج به سرقت علمی ختم می‌شود. سوءرفتار علمی دارای اشکال بسیار متنوع و گسترده‌ای نظیر تحریف علمی،^۶ جعل علمی^۷ یا سرقت علمی است.^۸ سرقت علمی را می‌توان به دو دسته کلی تقسیم نمود: سرقت علمی مستقیم^۹ (عینی)^{۱۰} و سرقت علمی یا کپی‌برداری جزئی.

تقلب قراردادی یکی از نمونه‌های بارز عدم صداقت علمی است که در یکی دو دهه گذشته گسترش چشم‌گیری داشته و به شدت امری مضموم و نکوهیده است. سایه‌نویسی شکل متفاوتی و به نوعی شکل حاد سرقت علمی است، زیرا هیچ سرقت مستقیم فکری در آن صورت نمی‌گیرد، بلکه بیشتر بحث تدلیس^{۱۱} یا دروغ‌گویی در مورد نویسنده اثر است (علی و الحسن،^{۱۲} ۲۰۲۱). کلارک و لنکستر^{۱۳} (۲۰۰۶) اولین محققانی بودند که اصطلاح «تقلب قراردادی» را باب کردند. آن‌ها این مفهوم را در مطالعه دانشجویانی ابداع کردند که از پایگاه‌های اینترنتی مانند RentACoder.com (در حال حاضر vWorker.com) برای انجام تکالیف دانشگاهی‌شان استفاده می‌کردند.

1. Scientific misconduct
2. Academic dishonesty
3. Academic fraud
4. Academic integrity
5. Julia
6. Falsification
7. Scientific Fabrication
8. Plagiarism
9. Straight
10. Exact copy
11. Misrepresentation
12. Ali & Alhassan
13. Clarke & Lancaster

پایگاه اینترنتی یادشده به سبک حراجی^۱ است که به کارفرمایان اجازه می دهد انجام کارهای خاصی را تبلیغ کنند، سپس افرادی را برای انجام این کارها پیشنهاد می دهد و کارفرما یکی از آن ها را انتخاب می کند. کلارک و لنکستر در مقاله ای در سال ۲۰۰۷، تقلب قراردادی را این گونه تعریف می کنند: «ارائه کار اصیل که برای کسب اعتبار علمی که برای فرد دیگری تولید شده است، بدون این که به منبع اصلی تهیه آن شاره شود». این تعریف نه تنها شامل سایت های حراج و خرید آثار از شرکت های مقاله نویسی سفارشی می شود، بلکه استفاده از «کمک تکالیف»^۲ و سایر وب سایت های گفتگو^۳ را نیز در برمی گیرد که در آن دانشجویان می توانند سؤالاتشان را برای سایر کاربران ارسال و پاسخ های آن را دریافت کنند.

شکل شماره ۱: عناصر اصلی و گسترده سوء رفتار علمی و تقلب علمی؛ منبع: توکل و ناصری راد، ۱۳۸۸

1. Auction-style website
2. Homework help
3. Discussion websites

واکر و تاوانلی (۲۰۱۲) بر اساس تعریف کلارک و لنکستر (۲۰۰۶) با حذف ضرورت فرآیند پرداخت هزینه، این مفهوم را بسط دادند. آن‌ها تقلب قراردادی را به عنوان شکلی از عدم صداقت علمی تعریف می‌کنند که در آن دانشجویان نگارش و تهیه کار درسی خود را به نویسندگان یا کارگرانی می‌سپارند که معمولاً از طریق اینترنت پیدا می‌کنند و کار خریداری شده را به عنوان کار خود به دیگران عرضه می‌کنند.

تعریف تقلب قراردادی به طور چشم‌گیری توسط برتاگ و دیگران (۲۰۱۹: ب: ۱۸۳۸) بسط یافت. آن‌ها بزرگ‌ترین نظرسنجی در مورد برون‌سپاری تکالیف دانشجویان انجام دادند. از نظر آن‌ها، این اصطلاح «شامل دسته‌ای از شیوه‌های مربوط به برون‌سپاری تکالیف دانشجویان به اشخاص ثالث است، خواه این مؤسسات تجاری باشند یا نباشند». به طور خاص، از نظر آن‌ها تقلب قراردادی زمانی رخ می‌دهد که یک دانشجو از شخص ثالث می‌خواهد تا یک تکلیف یا امتحانی را برای او انجام دهد. این شخص ممکن است یک دوست، یکی از اعضای خانواده، همکلاسی یا کارمندی باشد که به عنوان لطف به دانشجو کمک می‌کند. ممکن است این تکلیف، تکلیفی از پیش نوشته شده باشد که از یک شرکت مقاله‌نویسی تهیه شده باشد. شخص ثالث همچنین ممکن است یک سرویس پولی^۱ باشد که به صورت محلی یا آنلاین خود را تبلیغ می‌کند.

تعریف برتاگ و دیگران (۲۰۱۹) آشکارا تکالیف را به عنوان کاری که می‌توان برون‌سپاری کرد، به تعریف تقلب قراردادی اضافه می‌کند و تقلب قراردادی را به کارهای از پیش انجام شده محدود نمی‌کند. همچنین، این تعریف نیاز به پرداخت هزینه برون‌سپاری را در تعریف سایه‌نویسی لحاظ نمی‌کند. در مقابل، برخی از محققان اصطلاح «تقلب قراردادی تجاری»^۲ را از برون‌سپاری^۳ متمایز کرده‌اند. در مورد اولی، سایه‌نویسی لزوماً شامل مبادله یا پرداخت پول برای یک هدف تجاری است؛ اما در برون‌سپاری ممکن است پولی ردوبدل نشود. از این تعاریف و جدید بودن تعاریف عام و خاص می‌توان دریافت که هنوز توافقی بر سر یک تعریف مشخص از سایه‌نویسی وجود ندارد (کورنیس و دیگران، ۲۰۲۲: ۶).

تقلب قراردادی فقط مربوط به نوشته‌ها و آثار مکتوب سنتی نیست. دانشجویان می‌توانند بسیاری از انواع تکالیف، از جمله ارائه‌ها، مرور ادبیات، آثار هنری، پایان‌نامه‌ها، مقالات،

1. Paid service

2. Commercial contract cheating

3. Outsourcing

مقالات پژوهشی، پروژه، برنامه نویسی کامپیوتری، توسعه نمونه کارها،^۱ تمرین های ریاضی، تجزیه و تحلیل داده ها و حتی پاسخ های امتحان را برون سپاری کنند (لانکستر، ۲۰۲۴؛ کاکتینس،^۲ ۲۰۱۸). شاید نگران کننده ترین جنبه تقلب قراردادی، جنبه تجاری و پرداخت پول است که آن را از لحاظ کیفی به مفهوم متفاوتی نسبت به سرقت علمی «بریدن و چسباندن»^۳ یا دریافت کمک نامتعارف از دوستان یا یکی از اعضای خانواده تبدیل می کند. عمل پرداخت پول، تقلب قراردادی را به «رفتاری عمدی، از پیش برنامه ریزی شده و آگاهانه» مبدل می کند (نیوتن، ۲۰۱۸: ۲).

در ادبیات مربوط، برخی از دلایلی ارتکاب دانشجویان به تقلب قراردادی مطرح شده است. بسیاری از این پیشنهادها تا حد زیادی حدس و گمان، اکتشافی یا روایت گونه هستند و با توجه به حجم اندک پژوهش های مرتبط با تقلب قراردادی، این امر چندان تعجب آور نیست. مطالعات مربوط به میزان و دلایل تقلب به پیمایش ها و اخیراً به مطالعات کیفی با استفاده از گروه های متمرکز متکی است. برخی از مطالعات همچنین نحوه فهم دانشجویان از سرقت علمی و ارجاع دهی را بررسی کرده اند و تشخیص داده اند که سردرگمی در این زمینه ها دلیل اصلی بسیاری از سرقت های علمی است. این روش ها بر خوداظهاری یا گزارش درک دانشجویان از دلایل تقلب توسط همسالان نشان متکی است. دلایل سرقت علمی دانشجویان شامل طیف وسیعی از فشارها و ویژگی های دانشجویان و همچنین شماری از عوامل زمینه ای ناشی از ترتیبات سازمانی یا دوره ها یا کارکنان خاص است (والکرو تانلی، ۲۰۱۲: ۳۵-۳۴). در خصوص عوامل تأثیرگذار بر تقلب قراردادی و متغیرهای مرتبط با مشارکت دانشجویان در این امر، پژوهش های اندکی صورت گرفته است. با این حال، مطابق با پژوهش ها مرتبط با تقلب به طور کلی، مطالعات در مورد تقلب قراردادی، مقاله نویسی و رفتارهای اشتراک گذاری نشان می دهد که دانشجویان جوان، مردان و دانشجویانی که به زبان دوم تحصیل می کنند احتمال بیشتری دارد که کارهای خود را برون سپاری کنند. فاصله گیری^۴ یا نارضایتی از محیط یادگیری یا تکلیف، ترس از شکست و همچنین فرهنگ تقلب که ممکن است بر عادی شدن سایه نویسی و میزان برون سپاری دانشجویان تأثیر بگذارد.

1. Portfolio development
2. Kaktiņš
3. Cut-and-paste plagiarism
4. Disengagement

لاین^۱ (۲۰۱۶) خاطرنشان می‌کند که یکی از دلایل اصلی استفاده دانشجویان از خدمات سایه‌نویسی، افزایش دسترسی به این خدمات است. آژانس‌های سایه‌نویسی خدمات خود را به صورت عمومی تبلیغ می‌کنند و مشتریان خود را با استفاده از برخی گفتمان‌های متقاعدکننده تجاری در پلتفرم‌های اجتماعی و کارخانه‌های مقاله‌نویسی به دام می‌اندازند. علاوه بر این، در کنار بازار سایه‌نویسی که با پیشرفت‌ها و تغییرات فناورانه تقویت می‌شود، زمینه‌های فرهنگی و آموزشی نیز می‌تواند دلیلی برای چنین اقداماتی باشد.

نیوتن (۲۰۱۸: ۳) با بررسی ادبیات و پژوهش‌های موجود، دلایل تقلب قراردادی را به این صورت فهرست کرده است: رفتار تقلب در گذشته، درک از ماهیت تقلب/آموزش صداقت علمی، استفاده از کدهای افتخار، شرایط بد تحصیل، سطح تحصیلی/سال تحصیلی، استرس/کمبود زمان، جنسیت (مردان بیشتر احتمال دارد تقلب کنند)، نمرات (دانشجویان با عملکرد ضعیف بیشتر احتمال دارد تقلب کنند)، نارضایتی از محیط آموزشی ضعیف، «عادی شدن» تقلب شامل این تصور که دیگران آن را انجام می‌دهند، تحصیل به زبان دوم، برخورد قانونی غیرسخت‌گیرانه با تقلب، احتمال گرفتار شدن، رشته تحصیلی، سن (دانشجویان جوان احتمال بیشتری دارد که تقلب کنند)، آموزش از راه دور در مقابل آموزش حضوری و انتظار نتایج مثبت از تقلب.

علاوه بر عوامل فوق‌الکر و تانلی^۲ (۲۰۱۲) نیز به عوامل دیگری نظیر اینترنت، رشد فناوری‌ها، توده‌ای شدن دانشگاه‌ها، کالایی شدن دانشگاه‌ها، بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها، تغییر نگرش دانشجویان نسبت به تقلب و توجیه پذیرش آن، افزایش فشار بر دانشجویان در خصوص هزینه‌ها و کسب نمرات بالا برای حفظ ویزا برای برخی از دانشجویان خارج از کشور و البته فرصت‌های شغلی مرتبط اشاره کرده‌اند.

تکریمی و دیگران (۲۰۲۳) با بررسی پایان‌نامه‌ها، مجلات، ادبیات خاکستری و سایر منابع و با استفاده از تحلیل مضمون سه دلیل عمده مشارکت دانشجویان در تقلب قراردادی و سایه‌نویسی در ایران را به این صورت عنوان کردند: (۱) عدم پاسخگویی دانشگاه؛ (۲) انگیزه دانشجویی و (۳) نبود قانون مناسب.

نظریه‌های مختلفی برای توضیح دلایل درگیر شدن دانشجویان در عدم صداقت علمی مطرح شده است. عدم صداقت علمی معمولاً با استفاده از چهارچوب‌های نظری برگرفته

1. Lines

2. Walker & Townley

از ادبیات جرم‌شناسی نظیر نظریه خنثی سازی^۱ تبیین شده است (دی پیترو،^۲ ۲۰۱۰)، زیرا عدم صداقت علمی به عنوان یک رفتار بزهکارانه تلقی می‌شود که با تخلف علمی یا نقض قوانین آموزشی و پژوهشی همراه است. با این حال، در درازمدت این رویکرد ناقص و در نهایت بی‌اثر است. بر اساس نظریه خنثی سازی، دانشجویان می‌توانند بدون آسیب رساندن به خودپنداره خود در اعمال اخلاقی نادرست مشارکت کنند، البته اگر بتوانند آن اعمال را عقلانی سازند و آن‌ها را از نظر اخلاقی خنثی تلقی کنند نه امری نادرست. خنثی سازی، یک فرایند یا مشروعیت بخشیدن به رفتار نادرست است (ساکس و متزا،^۳ ۱۹۵۷).

از سایر نظریه‌ها می‌توان به نظریه بازدارندگی^۴ اشاره کرد که معتقد است تقلب تابعی از شدت عواقب آن است. بنابراین در این رویکرد، آن دسته از افرادی که به تقلب گرایش دارند نه از روی تمایل حقیقی و نه به دلیل عوامل درونی، بلکه به واسطه وجود عاملی بیرونی یعنی کیفر هراس‌انگیز انصراف می‌دهند، زیرا ایده محوری این نظریه که مبتنی بر ارعاب آن است که ترس از لو رفتن و شناسایی، سبب روی گردانی افراد از اعمال مجرمانه است. به عبارت دیگر اگر قصد داریم رفتار خاصی را محدود کنیم، باید آن را با عواقب شدیدی مجازات کنیم که دانشجویان را دلسرد کند، از جمله شکست در انجام تکلیف، شکست در دوره، مشروط شدن تحصیلی یا حتی اخراج (زایمرینگ و هاوکیנס،^۵ ۱۹۷۳).

نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده^۶ (آجن،^۷ ۱۹۶۹)، اخلاق موقعیتی (فلچر،^۸ ۱۹۶۶)، در نظریه یادگیری اجتماعی از نظر بندورا^۹ (۱۹۹۷) یادگیری فرآیندی شناختی است که در یک بستر اجتماعی رخ می‌دهد و می‌تواند از طریق «تأثیر الگو/سرمشق» با مشاهده یک رفتار و/یا پیامدهای رفتار رخ دهد. بنابراین، اگر دانشجویان متوجه شوند که همکلاسی‌هایشان سرقت علمی می‌کنند و نمرات بالایی می‌گیرند و برای این اعمال مجازات اسمی یا اصلاً مجازات نمی‌شوند، تمایل به پذیرش تقلب نیز خواهند داشت (بندورا، ۱۹۶۳).

1. Neutralization theory
2. DiPietro
3. Sykes & Matza
4. Deterrence theory
5. Zimring & Hawkins
6. Planned behavior theory
7. Ajzen
8. Fletcher
9. Bandura

نظریه خودکنترلی نشان می‌دهد که تقلب در محیط آموزشی به شدت با درک پایین از خودکارآمدی علمی در ارتباط است. دانشجویانی که خودکارآمدی پایینی دارند، به احتمال زیاد تقلب در آنان بیشتر از دانشجویان دارای خودکارآمدی بالا است؛ زیرا آن‌ها می‌خواهند نمرات خود را بالا ببرند و باور ندارند که توانایی ذهنی برای انجام این کار را داشته باشند، در نتیجه به تقلب روی می‌آورند و دانشجویانی که عملکرد خوبی دارند و باور دارند که توانایی ذهنی برای ادامه عملکرد خود را دارند، کمتر احتمال دارد که تقلب کنند (دیکشا و هیرشی، ۱۹۹۰).

با توجه به نظریه انتخاب عقلانی^۱، دانشجویان به دلایل مختلفی در تکالیف یا آزمون‌های خود دست به سرقت علمی می‌زنند و می‌توان انگیزه دانشجویان را در چهارچوب نظریه انتخاب عقلانی بررسی کرد که بر اساس آن، هر فردی از اصل حداکثر مطلوبیت در زمانی که مجبور به انجام یک کار است، پیروی می‌کند. افراد مزایای بالقوه را با هزینه‌های احتمالی ناشی از تصمیمشان مقایسه می‌کنند و پس از سنجیدن مزایا و معایب همه گزینه‌های ممکن، مسیر اقدام را انتخاب می‌کنند. بنابراین، تصمیم به تقلب و سرقت علمی، ناشی از تجزیه و تحلیل هزینه - فایده است. از یک طرف، سرقت علمی مزایایی دارد: به دانشجوی اجازه می‌دهد کار را به سرعت به پایان برسانند و در زمان صرفه‌جویی کنند و نمرات خود را بهبود بخشند؛ از سوی دیگر، برخی از عوامل متقابل مانند خطر گرفتار شدن وجود دارد (کورنیش و کلارک، ۱۹۸۶^۲).

در سطح کلان نیز پدیده‌هایی نظیر جهانی‌شدن، توده‌ای‌شدن، کالایی‌شدن، مک‌دونالدیزه‌شدن، خصوصی‌شدن پولی‌شدن، بین‌المللی‌شدن و گسترش استفاده از فناوری‌های نوین، تغییرات گسترده‌ای در نظام‌ها و مؤسسات آموزش عالی ایجاد کرده است (رابسون و ویلبورگ، ۲۰۱۹^۳؛ همتی، ۲۰۲۳). این تغییرات اگرچه بر اساس زمینه‌های خاص کشورها متفاوت بوده، اما به‌انحاء مختلف بر ساختار، کارکرد، ماهیت، اهداف، رسالت‌ها و حتی معنا و مفهوم دانشگاه و نظام آموزش عالی تأثیر گذاشته است. هر یک از این روندها و تحولات، علاوه بر پیامدها و آثار یادشده، دلالت‌هایی بر فرهنگ دانشگاهی، اخلاقیات و کردارهای علمی دانشگاهیان داشته است.

1. Diksha & Hirschi

2. Rational choice theory

3. Cornish & Clarke

4. Robson & Wihlborg

۳. پیشینه تجربی

رسولی و دیگران (۱۳۹۹) در مقاله‌ای با عنوان «مفهوم‌سازی سایه‌نویسی: نگاهی به بدرفتاری‌های علمی در بافت آموزش عالی ایران»، تجارب سفارش‌دهندگان (۶ نفر) و سایه‌نویسان (۱۰ نفر) را با آمیزه‌ای از روش‌های قوم‌نگاری و نظریه داده‌بنیاد بررسی کردند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، پدیده سایه‌نویسی در قالب هفت بُعد قابل تبیین است: پدیده، دامنه ویژگی سایه‌نویسان، کانال‌های آشنایی با سایه‌نویسی، اقتصاد پدیده سایه‌نویسی ویژگی‌های مشتریان سایه‌نویسی و نگرش به پدیده سایه‌نویسی. نتایج این پژوهش، الگوی مفهومی درباره چیستی سایه‌نویسی در ایران ارائه می‌کند.

کاظمی و اصغری (۱۳۹۸) در بررسی پدیده «پایان‌نامه‌نویسی در ایران» به این نتیجه رسیدند که پایان‌نامه‌نویسی در ایران را باید در بستری از شرایط و سیاست‌گذاری‌های مختلف نظیر گسترش آموزش عالی، توده‌ای شدن و سیاست‌های خودگردانی دانشگاه‌ها درک نمود. این شرایط موجب شده است که پایان‌نامه به منبع مهم اقتصادی، منبع مهم تأمین تولید مقاله و منبع باارزش نظام ارتقاء برای استادان و دانشجویان تحصیلات تکمیلی تبدیل شود. تبدیل شدن پایان‌نامه به کالای باارزش که منافع متعدد اقتصادی و منزلتی دارد زمینه‌ساز شکل‌گیری بازارهای جانبی پیرامون دانشگاه شده است. در نتیجه، پایان‌نامه به عنوان کالای قابل تبادل بین دانشگاه و نهادهای واسطه بازار تبدیل شده است. مؤسسات بی‌شماری از بازار پایان‌نامه‌نویسی سود می‌برند و در این راستا دانشجویان و دانش‌آموختگان بیکار را به خدمت می‌گیرند.

تکریمی و دیگران (۲۰۲۳) در مطالعه کیفی خود به بررسی موضوع سایه‌نویسی در بسترهای آموزش عالی ایران پرداختند. محققان با تحلیل مضمون ۱۰۲ مقاله مرتبط با تقلب قراردادی که از جستجو در پایگاه‌های جستجوی ایرانی (نظیر نورمگز، ایران‌داک و غیره) و خارجی (ابسکو، گوگل اسکالر و غیره) به دست آمده بود و همین‌طور بررسی ۱۹۵ مطلب منتشرشده در رسانه‌ها، اخبار و سیاست‌های آموزش عالی ایران به این نتیجه رسیدند که فقدان جدی پاسخگویی دانشگاه‌ها، انگیزه‌های دانشجویان برای درگیر شدن در سایه‌نویسی و فقدان قوانین مناسب از جمله عوامل مهم تأثیرگذار بر سایه‌نویسی بودند.

مطالعه آدری و ایوز^۱ (۲۰۲۳) در رابطه با عوامل بین‌المللی تأثیرگذار بر سایه‌نویسی در آموزش عالی نشان داد که کشور و رشته تحصیلی و همچنین نرخ باور به تقلب توسط

1. Awdry & Ives

سایر دانشجویان با رفتارهای تقلب همبستگی مثبت داشتند. علاوه بر این، متغیرهای جمعیت شناختی نقش آماری قوی در پیش بینی سایه نویسی نداشتند.

حمزه و دیگران^۱ (۲۰۲۲) با بررسی آگاهی، ادراکات و دلایل سایه نویسی در میان ۶۸۲ دانشجو در تخصص های مختلف بهداشتی در پنج دانشگاه در ریاض، عربستان سعودی به این نتیجه رسیدند که اکثر دانشجویان (۶۰.۱٪) از اصطلاح «سایه نویسی» و تقلب قراردادی بی اطلاع اند و ۶۹/۵٪ هیچ آموزش قبلی در مورد درست کاری ندیده اند. علاوه بر این، عواملی نظیر مدیریت ضعیف زمان، مشکلات زبان انگلیسی و فقدان مهارت های نوشتاری بر رفتار سایه نویسی تأثیر داشتند.

علی و الحسن (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان «مبارزه با سایه نویسی و نویسندگان نامرئی در آموزش عالی: حرکت به سمت یک رویکرد چندبُعدی» با استفاده از رویکرد کمی و انجام مصاحبه نیمه ساختمند با ۳۰ مشارکت کننده در دانشگاه های عمان به این نتیجه رسیدند که اساتید، سایه نویسی را به عنوان نوعی سرقت علمی تلقی می کنند. همچنین، از نظر اساتید، سایه نویسی تأثیر منفی بر صداقت علمی دارد. در عین حال اساتید در مورد راه های مقابله و مهار این پدیده مانند تأیید دستی^۲ و افزایش آگاهی پیشنهادهایی داشتند.

ناگی و گروز^۳ (۲۰۲۱) در پژوهشی در دانشگاه ها استرالیا تلاش کردند تا سایه نویسی را از منظر جرم شناسی بررسی کنند و به این سؤال پاسخ دهند که آیا نظریه انتخاب عقلانی (RCT) یا نظریه فشار عمومی (GST) می تواند به فهم این عمل کمک کند و این که آیا این نظریه ها راهی برای مقابله با این رفتار یا جلوگیری از آن در آینده ارائه می دهند یا خیر. یافته های آن ها نشان داد که هیچ یک از این دو نظریه ها راه حل کاملی ارائه نمی دهند و در واقع، ترکیبی از آن ها می تواند به تبیین سایه نویسی دانشجویان کمک کند.

روندل و دیگران^۴ (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی دلایل عدم شرکت اکثر دانشجویان در سایه نویسی پرداختند. دانشجویان (n=۱۲۰۴) به سؤال ها و گویه هایی در مورد دلایل عدم شرکت در سایه نویسی و برون سپاری، خودکنترلی، سخاوت و ویژگی های شخصیتی سه گانه تاریک^۵

1. Hamza et al.

2. Manual verification

3. Nagy & Groves

4. Rundle et al.

۵. اصطلاح سه گانه تاریک شخصیت (The Dark Triad of Personality)، به سه ویژگی شخصیتی منفی یعنی خودشیفتگی، ماکیاولیسم و سایکوپات اشاره دارد.

پاسخ دادند. نتایج نشان داد که اخلاق و انگیزه یادگیری تأثیرگذارترین دلایل عدم مشارکت دانشجویان در سایه نویسی هستند. این مطالعه از نظریه های جرم شناسی مربوط به انتخاب عقلانی، خودکنترلی و فرصت برای تبیین چرایی عدم شرکت دانشجویان در سایه نویسی حمایت کرد.

برتاگ و دیگران^۱ (۲۰۱۹) در یک پیمایش گسترده به بررسی تجربیات و نگرش ۱۴۰۸۶ دانشجو از هشت دانشگاه استرالیا نسبت به سایه نویسی و عوامل زمینه ای تأثیرگذار بر آن پرداختند. با بررسی پیوستاری از هفت رفتار برون سپاری، سه متغیر تأثیرگذار بر سایه نویسی شناسایی شدند: نارضایتی از محیط آموزشی و یادگیری، تصور وجود فرصت های زیادی برای تقلب و صحبت کردن به زبانی غیر از انگلیسی در خانه.

کورتیس و کلر^۲ (۲۰۱۷) با انجام تحلیل ثانویه نشان دادند که تعداد کمی از دانشجویان (۳/۵٪) تا به حال درگیر سایه نویسی بوده اند، اما تفاوت قابل توجهی در بین نمونه ها وجود دارد (از ۳٪ تا ۷/۹٪). به علاوه، ۶۲/۵٪ از آن هایی تاکنون درگیر سایه نویسی بوده اند، این کار را بیش از یک بار انجام داده اند. یافته ها همچنین نشان داد که مشارکت در سایه نویسی تحت تأثیر فرصت ها است.

شاه قاسمی و اخوان^۳ (۲۰۱۵) در پژوهش خود به بررسی و تحلیل تجارب ۱۴۳ دانشجوی ایرانی در حال تحصیل در مقاطع کارشناسی تا دکتری دانشگاه های برجسته کشور پرداختند. محققان دو سؤال اصلی را مطرح کردند: این که آیا دانشجویان چیزی از همکلاسی های خود در مورد انجام پژوهش برای شخص دیگری در ازای پول شنیده اند و دوم این که آیا آن ها تا به حال خود شخصاً چنین کاری را برای دیگری انجام داده اند یا خیر. ۱۱۷ نفر از ۱۴۳ نفر (۸۱٪) پاسخ مثبت به سؤال اول داده بودند. در پاسخ به سؤال دوم، ۲۹ دانشجو اظهار داشته بودند که یک بار این کار برای دیگری انجام داده اند. مصاحبه های عمیق با این دانشجویان نشان داد که صنعت سرقت علمی در ایران چگونه کار می کند، مشتریان چه کسانی هستند و چگونه یکدیگر را پیدا می کنند.

بررسی پیشینه تجربی پژوهش ها در داخل و خارج از کشور نشان می دهد که موضوع عدم صداقت علمی و سوء رفتارهای پژوهشی به شدت مورد توجه اجتماع علمی بوده است.

1. Bretag

2. Curtis & Clare

3. Shahghasemi & Akhavan

در ایران پژوهش‌های مختلفی در مورد انواع و اشکال مختلف سوءرفتارهای پژوهشی صورت گرفته اما در مورد شکل خاصی و حاد آن یعنی برون‌سپاری پایان‌نامه پژوهش زیادی انجام نشده است. علاوه بر این، اگرچه گمانه‌زنی‌های مختلفی در مورد شیوع سایه‌نویسی در جامعه ایران وجود دارد، اما پژوهش‌های موثق و تجربی با نمونه‌های بزرگ‌تر برای تشخیص میزان شیوع آن صورت نگرفته است.

پژوهش‌های خارجی در مقایسه با پژوهش‌های داخلی هم از نظر رویکردهای نظری و هم از نظر روشی تنوع بیشتری دارند. در این پژوهش‌ها تلاش‌های زیادی برای مفهوم‌سازی، شناسایی عوامل تأثیرگذار، پیامدها و دلالت‌های این مسئله، نحوه بازاریابی، نحوه شناسایی و نهایتاً سازوکارهای پیشگیری و مقابله با آن و کمک به سیاست‌گذاری مناسب صورت گرفته است. لذا نوآوری این پژوهش فهم و کشف تجربه‌های دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری از برون‌سپاری پایان‌نامه و به عبارتی کشف انگیزه‌ها و دلایل آن‌ها از برون‌سپاری پایان‌نامه از نگاه و زاویه دید خود مشارکت‌کنندگان است. این پژوهش در ادامه محدود پژوهش‌های قبلی صورت گرفته در ایران و در راستای تکمیل یافته‌های آنها با اتکا به یافته‌های به دست آمده در یکی از بزرگ‌ترین شهرهای دانشگاهی ایران (اصفهان) است.

۴. روش‌شناسی

برای مطالعه انگیزه‌های شرکت‌کنندگان از درگیرشدن در تقلب قراردادی و برون‌سپاری نگارش پایان‌نامه، از روش تحلیل مضمون استفاده شد. تحلیل مضمون عبارت است از «شناسایی سیستماتیک، سازمان‌دهی و ارائه بینش نسبت به الگوهای معنایی (مضامین) در یک مجموعه داده» (براون و کلارک، ۲۰۱۲: ۵۷).

میدان پژوهش حاضر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی واقع در شهر اصفهان بود. بر طبق آمارنامه شهر اصفهان (۱۴۰۲: ۲۹۷) در این شهر نزدیک به ۲۵ دانشگاه، دانشکده و مؤسسه آموزش عالی دولتی، آزاد و غیرانتفاعی وجود دارد که در مقاطع مختلف از کاردانی تا دکتری دانشجوی پذیرش می‌کنند. مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر شامل ۱۳ نفر از دانش‌آموختگان دوره‌های کارشناسی ارشد دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در سطح شهر اصفهان بودند که نگارش پایان‌نامه‌های خود را به‌طور کامل در ازای پرداخت هزینه به سایه‌نویسان واگذار کرده بودند. تعداد و درصد مشارکت‌کنندگان برحسب ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در جدول شماره ۱ آمده است.

جدول شماره ۱: مشخصات جمعیت مشارکت کنندگان

شماره	نام مستعار	سن	وضع تأهل	وضع اشتغال	رشته تحصیلی	دانشگاه
۱	الناز	۲۵	مجرد	بیکار	میکرو باکتری	آزاد فلاورجان
۲	سمانه	۲۵	مجرد	بیکار	میکرو باکتری	آزاد فلاورجان
۳	پانید	۲۶	مجرد	شاغل	روانشناسی	غیرانتفاعی سپاهان
۴	عماد	۲۹	متاهل	شاغل	برق	آزاد نجف آباد
۵	اشکان	۲۶	مجرد	شاغل	برق	غیرانتفاعی اشرفی اصفهانی
۶	پرستو	۳۱	مجرد	شاغل	روانشناسی	غیرانتفاعی هشت بهشت
۷	بهار	۲۸	مجرد	بیکار	صنایع	آزاد نجف آباد
۸	نادر	۲۸	مجرد	شاغل	صنایع	دانشگاه اصفهان
۹	فریده	۲۷	متاهل	بیکار	جامعه‌شناسی	دانشگاه آزاد دهقان
۱۰	نیلوفر	۲۶	مجرد	شاغل	روانشناسی	غیرانتفاعی سپاهان
۱۱	سارا	۲۶	مجرد	شاغل	مشاور خانواده	دانشگاه اصفهان
۱۲	ابراهیم	۳۲	مجرد	شاغل	روانشناسی	غیرانتفاعی هشت بهشت
۱۳	ساناز	۲۹	متاهل	شاغل	مدیریت	غیرانتفاعی اشرفی اصفهانی

برای انتخاب نمونه‌ها، از نمونه‌گیری هدفمند با استراتژی‌های نمونه‌گیری نظری و گلوله‌برفی استفاده کردیم. با توجه به دشواری در دسترسی به نمونه‌ها تلاش کردیم با پرس‌وجو از دانشجویان، دوستان و اساتید یا آن‌هایی که اطلاعاتی در این خصوص داشتند، به این نمونه‌ها دسترسی پیدا کنیم. پس از دسترسی به اولین نمونه، با استفاده از روش گلوله‌برفی تلاش کردیم به اطلاع‌رسانان دیگر دسترسی پیدا کنیم. تلاش شد مشارکت‌کنندگان دارای حداکثر تنوع به لحاظ جنسیت، سن، رشته تحصیلی و دانشگاه انتخاب شوند. همچنین ملاک ورود به مصاحبه سپردن انجام پایان‌نامه به شخص ثالث در ازای پرداخت هزینه بود. پس از ۱۰ مصاحبه، پاسخ‌ها و داده‌ها در تکرار داده‌های پیشین بودند و اطلاعات و یافته‌های جدیدی کسب نگردید و درنهایت با ۱۳ مشارکت‌کننده، اشباع نظری حاصل شد. برای گردآوری یافته‌ها از روش مصاحبه نیمه‌ساختمند/نیمه‌باز استفاده کردیم. از چند روز قبل برای انجام مصاحبه با مشارکت‌کننده هماهنگی می‌شد تا در زمان و روز مناسب مشارکت‌کننده مصاحبه انجام شود.

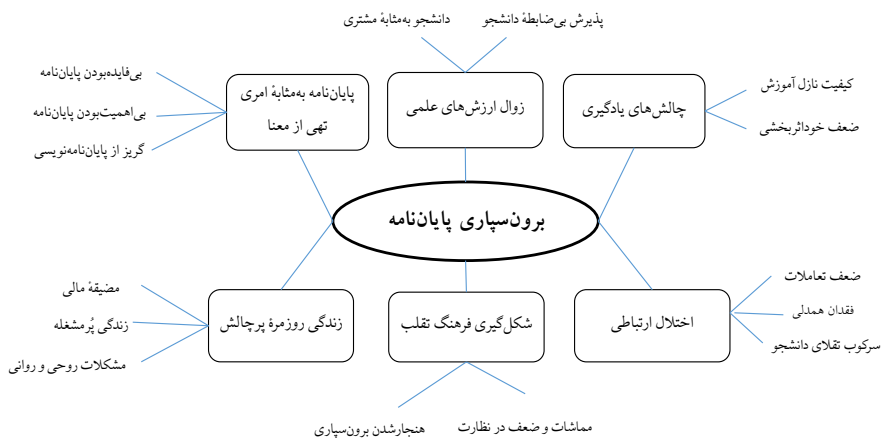
مصاحبه با یک سؤال کلی آغاز می‌شد و به تدریج سؤالات جزئی‌تر مطرح می‌شد. تلاش شد مصاحبه‌ها در فضایی آرام و به‌دوراز حواس‌پرتی با رضایت کامل مشارکت‌کنندگان انجام شود. اغلب مصاحبه‌ها در کافی‌شاپ انجام شد. هر مصاحبه بین ۶۰ تا ۹۵ دقیقه زمان برد. داده‌های جمع‌آوری شده از مصاحبه‌های فردی با استفاده از رویکرد ۶ مرحله‌ای توصیه‌شده براون و کلارک (۲۰۱۳) مورد تحلیل قرار گرفتند، به این ترتیب که پس از پیاده‌سازی متن چند بار متن پیاده‌شده مطالعه شد که آشنایی اولیه با داده‌ها صورت گیرد. سپس کدهای اولیه استخراج شدند. استخراج کدهای اولیه یک فرایند دفعی و یک‌باره نبود، بلکه پس از چندین بار مطالعه دقیق متن، این کدها استخراج شدند، به‌طوری‌که دیگر امکان استخراج هیچ کدی وجود نداشت.

مرحله بعدی شناسایی مضامین اولیه از دل این کدها بود که در یک فرایند رفت و برگشتی بین متن داده‌ها و مضامین خام صورت گرفت. بعد از شناسایی کدهای مرتبط با مضامین اولیه، تلاش شد عنوان و اسامی خلاقانه‌تری برای مضامین انتخاب شود و مناسبت آن‌ها با کدهای اولیه چندین بار مورد بررسی قرار گیرد. برای اطمینان از قابل‌اعتماد بودن تحلیل و طبقه‌بندی، هر دو محقق در این فرایند شرکت داشتند. همچنین، نویسندگان تلاش کردند با ارائه جزئیات در مورد دامنه و زمینه تحقیق، فرایند انتخاب مصاحبه‌شونده و فعالیت‌های انجام‌شده برای جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل و دستیابی به مقوله‌ها، قابلیت انتقال را افزایش دهند. علاوه‌براین، برای بازتاب صدای شرکت‌کنندگان، به‌ویژه برای نشان دادن غنای داده‌ها و ارتباط بین داده‌ها و نتایج، نقل‌قول‌های غنی‌تر که بیشتر نمایان‌گر بودند، از متن رونویسی‌شده گزارش شد. علاوه‌براین، مضامین نهایی توسط یک دستیار باتجربه در تحقیقات کیفی مورد بررسی قرار گرفت و بازخوردهایی از ایشان در مورد افزایش وضوح نتایج دریافت شد.

برای اطمینان از تأییدپذیری، تلاش شد تا هر جنبه‌ای از واقعیت مورد مطالعه گزارش شود و تصویری واقعی نه اغراق‌آمیز و دور از ذهن از تجربیات دانشجویان ارائه شود. در راستای توجه به ملاحظات اخلاقی، پس از مراجعه حضوری یا تماس تلفنی یا اینترنتی با مشارکت‌کنندگان، ابتدا توضیحاتی در مورد مسئله پژوهش و اهمیت و ضرورت آن ارائه می‌شد و در صورت رضایت آن‌ها، زمانی برای مصاحبه حضوری یا از طریق تماس در واتساپ/ایموتنظیم می‌شد. با توجه به حساسیت شدید مشارکت‌کنندگان به حفظ گمنامی و ناشناختگی، اغلب مصاحبه‌ها از طریق واتساپ و ایمو صورت گرفت.

۵. یافته‌ها

پس از تحلیل مصاحبه‌ها، شش مضمون (شکل شماره ۱) به دست آمد که هر یک از آن‌ها بیان‌گر بخشی از دلایل و انگیزه‌های مشارکت‌کنندگان از برون سپاری پایان‌نامه‌هایشان بود.

شکل شماره ۲: مضامین به دست آمده از تحلیل داده‌ها

۵-۱. پایان‌نامه به مثابه امری تهی از معنا

پایان‌نامه به عنوان امری بی معنا دلالت بر جایگاه نازل پایان‌نامه در نظام فکری و نگرشی و ارزشی و تأثیرگذاری آن بر یادگیری دانشجویان دارد. پُر واضح است زمانی که دانشجویان بر این باور باشند که نوشتن پایان‌نامه نه امری فی نفسه ارزشمند و پُربار بلکه تکلیفی اجباری است که هیچ فایده‌ای برای آن‌ها ندارد، انگیزه‌ای برای نوشتن آن و تحمل مرارت‌ها و سختی‌های آن نخواهند داشت. درواقع وقتی دانشجویان احساس می‌کنند که نگارش پایان‌نامه به عنوان یک تکلیف بی معنی یا بدون کاربرد در دنیای واقعی است، ممکن است ترجیح دهند به جای تلاش برای نوشتن آن، این کار را به شخص دیگری واگذار کنند. یکی از مشارکت‌کنندگان با نارضایتی از وضعیت پایان‌نامه‌ها و بی ارزش بودن آن‌ها می‌گوید:

«تنها استفاده‌ای که از پایان‌نامه و نتایج اون می‌شه، اینه که دانشجویهای دیگه توی پایان‌نامه یا مقاله ازش استفاده کنن. تازه نمراتی هم که توی دانشگاه ما می‌دن، اغلب در یه حد و حدوده. تفاوتی بین اون‌ها نیست؛ یعنی مهم نیست یکی چقدر زحمت کشیده یا داده بیرون. چون پایان‌نامه جز خاک خوردن و کپی کردن استفاده دیگه‌ای ازش نمی‌شه، برای همین برای کسی دیگه اهمیت نداره».

پایان‌نامه برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی یک فرآیند آموزشی ارزشمند است که به آن‌ها مهارت‌های پژوهشی، تفکر انتقادی، تخصص علمی، مهارت‌های نوشتاری و ارتباطی و آمادگی برای پژوهش‌های آینده را می‌آموزد. این تجربه به دانشجویان کمک می‌کند تا به پژوهشگران مستقل تبدیل شوند و برای چالش‌های علمی و حرفه‌ای آینده آماده باشند. با این حال، مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر چنین تصویری از پایان‌نامه‌نویسی نداشتند و همین یکی از دلایلی سوق دادن آن‌ها به برون‌سپاری پایان‌نامه است. عماد در این باره می‌گوید:

«من اصلاً برام موضوع مهم نبود، دادم بیرون. گفتن هر موضوعی می‌خوای بگو و به استادت پیشنهاد بده. آخه دلیلی نمی‌دیدم برام مهم باشه. پایان‌نامه اهمیتی دیگه برای کسی نداره». یکی دیگر از مشارکت‌کنندگان در این رابطه افزود:

«اصلاً پایان‌نامه اهمیتی نداره برای کسی. جلسات دفاع هم همه‌ش فقط برای رفع تکلیف برگزار می‌شه و جدیتی توی جلسات نیست؛ یه چیز فرمالیته‌ست».

پایان‌نامه‌گریزی^۱ عمدتاً به رفتار یا نگرش دانشجویان نسبت به نوشتن پایان‌نامه و فرآیندهای مرتبط با آن اشاره دارد. در اینجا پایان‌نامه‌گریزی به دلایل مختلف اجتناب یا امتناع دانشجویان از نوشتن پایان‌نامه اشاره دارد. برخی از این دلایل عبارت‌اند از ترجیح داشتن شغل بر پایان‌نامه، اولویت کسب درآمد و داشتن استقلال مالی و ارجحیت علایق شخصی. طبق تجارب مشارکت‌کنندگان، پایان‌نامه جزو آخرین اولویت‌های آن‌ها بوده که همین باعث شده است اهمیتی برای آن قائل نشوند و به جای آن زمان خود را صرف یافتن شغل مناسب و کسب درآمد کنند. لذا مشارکت‌کنندگان از نوشتن پایان‌نامه امتناع و آن را نوعی اتلاف وقت و انرژی خودشان تصور می‌کنند که مانع از رسیدن به سایر اهدافشان می‌شود.

1. Thesis avoidance

پرستو در این رابطه می گوید:

«من برام خیلی مهم تر بود که بتونم کار پیدا کنم و وقتی کار پیدا کردم، ترجیح دادم به اون برسم و وقتم رو پای کار و درآمدم بذارم تا پایان نامه. به دست آوردن استقلال این روزا خیلی ارزش بیشتری داره تا وقتت رو بگذاری پای نوشتن پایان نامه ای که دردی از تو دوا نمی کنه. اغلب دوستان و همکلاسی هام علاقه ای به نوشتن پایان نامه نداشتند و هدفشون فقط درآمد و کار و مهاجرت بود...».

۲-۵. زندگی روزمره پُرچالش

مضمون زندگی روزمره پُرچالش به چالش های مختلفی اشاره دارد که دانشجویان در مسیر تحصیل آن را در زندگی روزمره خود تجربه می کنند که از جمله آن می توان به مضیقه های مالی، زندگی پُرمشغله و مشکلات روحی و روانی اشاره کرد. مضیقه های مالی به معنای قرارگرفتن در تنگناها و مشکلات مالی است. در یکی دو دهه گذشته فشارهای اقتصادی و تورم شدید، باعث کاهش حمایت مالی خانواده ها از فرزندان شده است و در نتیجه دانشجویان ناچارند مسئولیت تأمین بخشی از هزینه ها و پرداخت مخارج تحصیلشان را بر عهده بگیرند. اشتغال و تلاش برای کسب درآمد و رهایی از فشارها و مضیقه های مالی، موجب می شود این دسته از دانشجویان فرصت یا تمرکز ذهنی کافی برای نوشتن پایان نامه را نداشته باشند.

ابراهیم در این راستا می گوید:

«هزینه های زندگی خیلی زیاد شده. من پدرم بازنشسته ست و حقوقش کفاف زندگی خودش رو می ده. من برای این که بتونم مخارج دانشگاه خودم رو بدم، باید کار کنم و وقتی هم کار می کنی، دیگه اون قدر وقت نداری که برای پایان نامه وقت بگذاری. برای همین، من دادم بیرون برام انجام بدن که بتونم سر کارم برم».

برخی دیگر از مشارکت کنندگان داشتن مشغله های متعدد را از جمله دلایل برون سپاری عنوان کردند. برای این دسته، متأهل بودن و ایفای هم زمان نقش های همسری، مادری و خانه داری و رسیدگی به امور فرزندان، فرصت لازم برای انجام پایان نامه را نداده بود. برای این افراد برون سپاری به عنوان بهترین راهبرد عمل کرده و به آن ها اجازه داده بود تا تمرکز خود را بر روی موضوعات دیگر زندگی شان قرار دهند.

یکی از مشارکت کنندگان در این مورد می گوید:

«من هم متأهل بودم، هم بچه داشتم، هم شاغل بودم. درواقع اصلاً فرصت پیدا نمی‌کردم که بخوام خودم وقت بگذارم و پایان‌نامه بنویسم. برای همین دادم بیرون برام نوشتن. تا از کار می‌اومدم، درگیر مشکلات بچه‌ها و خانواده می‌شدم و وقتی نداشتم بخوام بشینم پای کارم». برخی دیگر از مشارکت‌کنندگان نیز دلیل برون‌سپاری پایان‌نامه را به وضعیت روحی و روانی نامناسب (نظیر استرس، اختلالات خواب، افسردگی و غیره) و شرایط احساسی نامطلوب‌شان نظیر غم و ناراحتی نسبت داده بودند. برای مثال، سارا در رابطه می‌گوید:

«من چند ساله که دارم قرص افسردگی می‌خورم. شب‌ها اصلاً نمی‌تونم درست بخوابم و تا صبح چند بار بیدار می‌شم. حال و حوصله هیچی رو هم ندارم و فقط دلم می‌خواست پایان‌نامه رو هر جوری هست تموم کنم و درسم تموم بشه، برای همینم دادم بیرون. خانواده‌ام از موقعی که لیسانس گرفتم، هر بار بهم سرکوفت می‌زدن که درس خوندنت به چه دردی خورده وقتی کار درست و حسابی نداری؟ همیشه توی خونمون جنگ و دعوا و بحث بود. این‌ها باعث شده بود خیلی روحیه‌ام داغون بشه. با یه پسری هم قرار بود ازدواج کنم، اما یه دفعه همه چی به هم ریخت. این اتفاقات دقیقاً توی همون دوره‌ای بود که باید پایان‌نامم رو می‌نوشتم. من هم دادم بیرون برام بنویسن، چون کشش رو نداشتم واقعاً».

۳-۵. فرهنگ تقلب

یکی از مضامین اصلی حاصل از مصاحبه‌ها، شکل‌گیری فرهنگ تقلب است. در فرهنگ تقلب، ارزش‌هایی مانند صداقت، تلاش فردی و انصاف در معرض تهدید قرار می‌گیرند. افراد در چنین فرهنگی ممکن است احساس کنند که برای موفقیت و پیشرفت، باید از روش‌های غیراخلاقی بهره‌برداری کنند، زیرا ممکن است این رفتارها آسان‌تر و سریع‌تر به نظر برسند.

دو عاملی اصلی که به شکل‌گیری فرهنگ تقلب کمک می‌کند، مماشات و ضعف نظارت و عادی شدن و هنجارشدن برون‌سپاری است. از نظر مشارکت‌کنندگان، برون‌سپاری موضوعی بسیار عادی و پیش‌پاافتاده در دانشگاه است؛ به‌طوری‌که اغلب دانشجویان نه تنها این کار را می‌کنند، بلکه به دیگران به‌ویژه دانشجویان سال پایینی نیز آن را توصیه می‌کنند. این شرایط موجب می‌شود حتی آن‌هایی که واقعاً قصد برون‌سپاری پایان‌نامه خود را ندارند، انگیزه نوشتن پایان‌نامه را از دست بدهند و سرخورده شوند.

بهار در این رابطه می گوید:

«توی دانشگاه ما همه پایان نامه شون رو داده بودن بیرون. همه سال بالایی های ما داده بودن بیرون و راحت هم دفاع کرده بودن و رفته بودن. هرکدوم که به من می رسیدن، می گفتن دیونه نشی خودت وقت بذاری! برو بده بیرون راحت برات می نویسن بهت می دن. تو هم دیگه نیاز نیست اذیت بشی و حرص بخوری. بعد از یه مدت دیدم واقعاً همه دادن بیرون، همه ترم بالایی ها داده بودن بیرون و خودشون رو خلاص کرده بودن، من هم تصمیم گرفتم مثل اون ها بدم بیرون انجام بشه».

یکی دیگر از مشارکت کنندگان در این زمینه گفت:

«من خیلی مردد بودم که پایان نامه رو خودم بنویسم یا بدم بیرون! اما دوستانم همه شون هرروز می گفتن بده بیرون خودت رو راحت کن! چرا بخوای وقت بذاری بنویسی وقتی بیرون راحت و بی دردسر برات انجام می دن».

برخی از دانشجویان مشارکت کننده نیز ابراز داشتند که برخلاف میل باطنی آن ها و علی رغم اصرار به انجام پایان نامه توسط خودشان، پافشاری ها و اصرارهای استاد راهنما و مدیر گروه به ناچار آن ها را وادار به برون سپاری پایان نامه کرده است. نیلوفر کارشناسی ارشد روانشناسی در این باره می گوید:

«من عاشق این بودم که خودم یاد بگیرم و پایان نامه رو انجام بدم؛ اما هرچقدر تلاش کردم، هرچقدر رفتم و اومدم اصرار و خواهش کردم، هیچ فایده ای نداشت. هر بار استاد راهنمام گفت برو بده بیرون برات انجام بدن و هر بار اومدم پیش مدیر گروه، اون هم گفت برو بده بیرون برات انجام بدن! من واقعاً علی رغم میل و خواسته خودم مجبور شدم بدم بیرون».

مماشات و ضعف در نظارت بیرونی، به عنوان یکی از مؤلفه های فرهنگ تقلب به وضعیتی اشاره دارد که در آن نظارت دقیق و اصولی بر فرایندهای پژوهشی به ویژه تهیه و تدوین پایان نامه وجود ندارد و تخلفات و کاستی ها در این حوزه نادیده گرفته می شود. در این نوع فرهنگ، قوانین و آیین نامه های پژوهشی به طور جدی اجرا نمی شوند و هیچ گونه بازخواست یا پیگیری دقیقی از تخلفات انجام نمی گیرد. این وضعیت می تواند شامل سهل گیری در ارزیابی کیفیت پایان نامه ها، عدم توجه به اصول اخلاقی پژوهش، نادیده گرفتن تخلف دانشجویان، نادیده گرفتن مسئولیت های اساتید و فشارهای نهادی و سازمانی بر اساتید برای دفاع سریع دانشجویان باشد. زمانی که نظارت دقیق و سخت گیرانه ای بر فرآیند نگارش

و دفاع از پایان نامه وجود نداشته باشد، دانشجویان ممکن است احساس کنند که می توانند به سهولت و بدون لورفتن، کارشان را برون سپاری کنند و حتی در صورت لورفتن احتمالاً هیچ گونه مجازات یا توبیخ شدیدی صورت نمی گیرد. ساناز در این باره می گوید:

«استاد راهنمای یکی از دوستانم فهمید خودش پایان نامه رو ننوشته، ولی بازهم راحت دفاع کرد و فارغ التحصیل شد و تموم! انگار نه انگار تخلفی صورت گرفته. نه برای استاد مهم بود نه برای داور نه برای دانشگاه. دانشگاه کاملاً این قضیه برون سپاری پایان نامه ها رو پذیرفته». نکته قابل تأملی که برخی از مشارکت کنندگان به آن اشاره کرده بودند، اطلاع و آگاهی اساتید از برون سپاری پایان نامه ها و نادیده گرفتن این موضوع است. یکی از مشارکت کنندگان در این رابطه افزود:

«من استاد می گفت دیگه الان دانشجویها همه پایان نامه رو می دن بیرون و ما استادها هم دست و بالمون بسته است بخوایم نذاریم دفاع کنن، چون دانشگاه گیر می ده بهمون».

۴-۵. اختلال ارتباطی

مضمون اختلال ارتباطی بر ضعف تعاملات و فقدان همدلی و درک متقابل بین دانشجویان و اساتید دلالت دارد. ضعف تعاملات به موضوعاتی نظیر در دسترس نبودن، رفتار سرد اساتید، تعاملات محدود، برخورد خشک، سخت گیری بیش از حد، جدیت زیاد و نداشتن رابطه خوب و سازنده با استاد دلالت دارد. اغلب مشارکت کنندگان اظهار کرده بودند که ارتباط نزدیکی با اساتید راهنمایان ندارند و رفتارهای سرد، خشک و جدی اساتید موجب دلزدگی آن ها و عدم تمایل به انجام پایان نامه و مراجعه به آن ها شده است. یکی از مشارکت کنندگان در این زمینه می گوید:

«اگر استاد باهام رابطه خوبی داشت، قطعاً از این که هی بخوام برم پیشش برای پایان نامه لذت می بردم؛ اما رابطه استاد من با دانشجو رابطه سردی بود و آدم رغبت نمی کرد بره پیشش».

یکی دیگر از مواردی که مشارکت کنندگان به دفعات به آن اشاره کردند، جدیت و رفتار خشک اساتید با دانشجو بود. سبک رفتاری اساتید و منش آن ها در برخورد با دانشجویان همان گونه که به قاطعیت نیاز دارد، به اعتدال در رفتار و انعطاف پذیری نیز نیاز دارد.

سمانه ۲۷ ساله و فارغ التحصیل کارشناسی ارشد رشته میکروباکتری در مورد اختلال ارتباطی می گوید:

«استاد راهنمام خیلی آدم خشک و جدی ای بود. خیلی سخت گیر و هر بار که می خواستم برم ببینمش، احساس ترس داشتم. من از رفتن توی اتاقش می ترسیدم. جدای اخلاقش که خیلی افتضاح بود، بی خودی سخت گیر و حساس هم بود، همین باعث شد من نخوام خودم پایان نامه رو بنویسم».

علاوه بر ضعف تعاملات، برخی از مشارکت کنندگان فقدان همدلی و تفاهم بین خود و اساتیدشان را به عنوان عامل تأثیرگذاری بر برون سپاری عنوان کردند. درک نشدن، دیده نشدن، بی توجهی به شرایط دانشجوی، بی انگیزه کردن، عدم توجه به توانمندیهای دانشجویان و بی تفاوتی، ازجمله مسائلی بود که آن ها در مورد اساتیدشان عنوان کردند. برخی از مشارکت کنندگان سرکوب توانایی ها و انگیزه هایشان توسط اساتید را عامل مهمی در دل زدگی آن ها و بی تفاوتی نسبت به درس و دانشگاه و در نتیجه تمایلشان به برون سپاری پایان نامه دانستند. پانید نیز در این رابطه می گوید:

«من شرایط خیلی بدی داشتم. مشکلاتم رو با استادم در میون گذاشتم و گفتم که واقعاً مشکل دارم؛ اما استادم اصلاً شرایط من رو درک نکرد».

سرکوب تقلای دانشجوی، مفاهیمی نظیر عدم پیگیری کار دانشجوی، ضعف در همراهی با دانشجوی، دادن بازخورد با تأخیر زیاد، به تعویق انداختن راهنمایی دانشجوی، ناتوانی و ضعف علمی و سردرگم کردن دانشجوی را شامل می شود. نیلوفر در این باره می گوید:

«وقتی استادت نخواد همکاری و راهنمایی کنه، تلاش من دانشجویی فایده ست. علی رغم پیگیری های هرروزه من و خواهش های زیادم که استاد باید چیکار کنم و بی تفاوتی و کمک نکردنش، در آخر مجبور شدم بدم بیرون».

۵-۵. زوال ارزش های علمی

یکی دیگر از مضامینی که در مطالعه حاضر از تجارب دانشجویان به دست آمد، زوال ارزش های علمی به واسطه غلبه منطق بازار بر نظام علم است. مشارکت کنندگان بر این باور بودند که دانشگاه ها بیشتر به دنبال کسب درآمد و جذب دانشجویان هستند تا ارتقای کیفیت علمی.

در مفهوم «دانشجو به مثابه مشتری»، دانشجو به منزله مصرف‌کننده خدمات آموزشی تلقی می‌شود. این دیدگاه بر این باور استوار است که دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی باید خدمات خود را به شکلی ارائه دهند که نیازها، خواسته‌ها و انتظارات دانشجویان را برآورده کند:

«هدف دانشگاه‌ها عوض شده. قبلاً دانشگاه‌ها فقط هدفشون علم بود، دنبال فضای علمی بودن و به آموزش اهمیت می‌دادن؛ اما الآن هدف دانشگاه‌ها شده پول و درآمد. دانشجو نقش یه کالا رو داره که هر چی بیشتر، سودش بیشتر.»

اشکان نیز در این رابطه می‌گوید:

«توی دانشگاه ما مهم نیست چیزی بلدی یا نه، معدلت چنده، سر کلاس می‌آی یا نه! فقط مهمه پول بدی ثبت‌نام کنی. یعنی برای دانشگاه فقط ثبت‌نام و واریز شهریه مهمه.»

یکی از سازوکارهای افزایش درآمد به‌ویژه در مؤسسات خصوصی و غیرانتفاعی، «پذیرش بی‌ضابطه» دانشجویان و غفلت از حداقل استانداردهای لازم است. همین امر در کنار سایر مسائل دیگر نظیر مضیقه مالی، زندگی پُرمشغله، مشکلات روحی و روانی، خودآثر بخشی ضعیف، فشار هنجاری و ضعف تعاملات زمینه‌ساز تمایل دانشجویان به برون‌سپاری پایان‌نامه‌ها شده است.

«ورودی‌ها زیاد شده و هرکسی فقط برای داشتن یه مدرک و گرفتن یه برچسب مهندس وارد دانشگاه می‌شه و بعد می‌بینن که نمی‌تونن حتی یه پایان‌نامه بنویسن و نتیجه‌ش این می‌شه که همه پایان‌نامه‌هاشون رو می‌دن بیرون براشون بنویسن.»

۵-۶. چالش‌های یادگیری

جذب دانشجویان بدون در نظر گرفتن معیارهای کیفی، علاوه بر کاهش کیفیت پژوهش به کاهش کیفیت آموزش و یادگیری نیز منجر می‌شود. مفاهیم متعددی مانند عملی نبودن کلاس‌ها، بی‌فایده بودن برخی از کلاس‌ها و دروس، عدم همخوانی دروس با نیازهای بازار، آماده‌نکردن دانشجو برای نوشتن پایان‌نامه، پُربار نبودن کلاس‌ها و... ذیل این مضمون قرار می‌گیرند. اشکان در این رابطه معتقد بود که:

«درس‌های ما هیچ کاربردی ندارن و وقتی دنبال کار هستیم می‌فهمیم هیچی بلد نیستیم و اون همه درس خوندن کمکی برای ادعای داشتن مهارت یا تخصص نمی‌کنه.»

یکی دیگر از مشارکت‌کنندگان در این مورد افزود:

«من به شخصه سر کلاس های درس چیزی یاد نمی گیرم. خیلی کم پیش می آد به مطلب من رو سوپرایز کنه که ای ول این به درد می خوره! کلاس های ما کیفیت کافی ندارن و درس هایی که می خونیم، باعث نمی شن ما جذب بازار کار بشیم».

عدم آموزش صحیح و در نتیجه احساس ضعف یا ناتوانی در نوشتن به طور کلی و نوشتن پایان نامه به طور خاص، یکی از دلایلی است که دانشجویان را به برون سپاری سوق می دهد. دانشجویان در طول دوره تحصیل چندین واحد درسی را می گذرانند؛ با این حال اغلب آن ها مدعی بودند که گذراندن این دروس منجر به افزایش مهارت و یا یادگیری نحوه نگارش پایان نامه نشده است، موضوعی که لزوم بازنگری در شیوه های تدریس این دروس را بیش از پیش ایجاب می کند. فریده در این مورد گفت:

«من اصلاً بلد نبودم چه جوری پایان نامه بنویسم. سر در نمی آوردم از مراحل و واقعاً گیج می شدم. حتی زمانی که راهنما سعی می کرد توضیح بده باید چیکار کنم، باز هم یاد نمی گرفتم و نمی توانستم متوجه فرایند کار بشم. وقتی دیدم هر کاری می کنم بلد نمی شم و از پشش بر نمی آم، تصمیم گرفتم بدم بیرون برام انجام بدن».

۶. بحث و نتیجه گیری

هدف از این پژوهش، بررسی دلایل و انگیزه های دانشجویان (سفارش دهندگان) از برون سپاری نگارش پایان نامه و تقلب قراردادی بود. بعد از تحلیل داده ها، در نهایت شش مضمون اصلی به دست آمد: پایان نامه به مثابه امری تهی از معنا، زندگی روزمره پُرچالش، فرهنگ تقلب، اختلال ارتباطی و زوال ارزش های علم.

یکی از دلایل تمایل دانشجویان به برون سپاری، تلقی آن ها از پایان نامه و کارکردهای آن است. اغلب دانشجویان به جای تلقی پایان نامه به منزله فرصت یادگیری و رشد علمی، پژوهشی و شغلی، آن را عملی بی معنا و بی ارزش و فاقد هرگونه دلالت مشخص تلقی کردند. به باور مشارکت کنندگان، نوشتن پایان نامه ها آن ها را برای ورود به بازار کار آماده نمی کند، دانش و تخصص آن ها را افزایش نمی دهد و مهم ترین که هیچ استفاده از نتایج آن ها نمی شود و به تعبیر خودشان جز این که «در گوشه کتابخانه خاک بخورد»، هیچ کارکردی ندارد. با همین توجیه و استدلال، اغلب مشارکت کنندگان به زعم خودشان ترجیح داده بودند پایان نامه را برون سپاری کنند و زمان و انرژی خود را صرف اموری مهم تر نظیر پیدا کردن شغل، کسب درآمد و پیگیری علایق شخص کنند.

عامل تأثیرگذار دیگر بر برون سپاری پایان نامه، چالش هایی است که دانشجویان در زیست روزمره خود با آن مواجه هستند. برخی از دانشجویان با مشکلات متعددی (نظیر بیماری، مشکلات روحی، مسائل مالی) دست و پنجه نرم می کنند یا مشغله های زیادی (مانند تأهل، اشتغال، مسئولیت های مختلف کاری) دارند که حتی در صورت داشتن توانایی های پژوهشی لازم، فرصت کافی برای نوشتن پایان نامه به آن ها نمی دهد. نتایج پژوهش ایتون و همکاران^۱ (۲۰۱۹) نیز مؤید تأثیر فشارهای مالی و اقتصادی در تمایل به برون سپاری پایان نامه است. دانشجویانی که شاغل اند، همواره دغدغه و اضطراب تحصیل و رسیدن به شغل خود را دارند و در فکر این هستند که چگونه زندگی شان را در کنار شغل و درس مدیریت کنند. برون سپاری یکی از راهبردهای مدیریت زندگی برای این قبیل افراد است. در چنین شرایطی بحث علمی اساساً موضوعیتی برای دانشجو ندارد. به همین دلیل می توان گفت کسانی که برون سپاری می کنند قبل از آن که دانشجو باشند، مادر، کارمند و نظایر آن اند.

از طرف دیگر، چشم انداز فعالیت علمی و نوشتن پایان نامه خوب و قوی چندان روشن و تضمین شده نیست و هزینه انجام پایان نامه باکیفیت در مقایسه با پرداختن به شغل و کارهای دیگر بسیار زیاد است و انجام پایان نامه معقول و منطقی به نظر نمی رسد. وقتی تأهل هم در کنار شاغل بودن قرار می گیرد، وضعیت بغرنج تر می شود. البته این وضعیت برای زنان و مردان می تواند پیامدهای متفاوتی داشته باشد (کاظمی، ۱۳۹۷: ۲۳۰-۲۲۹). لذا با توجه به نظریه انتخاب عقلانی می توان گفت برون سپاری پایان نامه برای دانشجویان امری عقلانی و قابل توجیه است؛ چراکه نوشتن پایان نامه امری بی مفهوم و تهی از معنا برای آن هاست. از این رو آن ها ترجیح می دهند زمان و فرصت خود را صرف کارهایی کنند که به نظرشان ارزشمند است. نظریه خنثی سازی نیز می تواند در اینجا برای توجیهاتی که دانشجویان برای برون سپاری پایان نامه به کار می برد سودمند باشد؛ چراکه با اتکا به چنین توجیهاتی (نظیر مشکلات و چالش های زندگی) آن ها می توانند از احساس گناه یا مسئولیت فرار کنند.

یکی دیگر از دلایل برون سپاری پایان نامه، اختلال ارتباطی^۲ یا به تعبیر ورمانت و ورلوپ^۳ (۱۹۹۹)، «تعامل مخرب»^۴ بین دانشجویان و اساتید است. استاد راهنما از چند بُعد

1. Eaton et al.

2. Communicative distortion

3. Vermunt & Verloop

4. Destructive friction

می تواند زمینه ساز برون سپاری پایان نامه شود. نکته اول عدم دسترسی به استاد راهنما و دریافت بازخوردها و حمایت های لازم به دلیل مشغله های زیاد و مسئولیت های اجرایی متعدد است. همین موجب می شود دانشجو کارش را برون سپاری کند تا با سرعت و دقت بیشتری کارها را انجام دهد. اما گاهی اوقات رفتارهای استادان به گونه ای است که موجب سوق یافتن دانشجو به برون سپاری می شود؛ نظیر سخت گیری بیش از حد یا ناتوانی و ضعف علمی استاد در حوزه مربوط. در اینجا دانشجو احساس می کند چیزی از استاد یاد نمی گیرد؛ بنابراین بهترین کار را در برون سپاری پایان نامه می بیند. این دسته از اساتید نیز به نظر می رسد ناخواسته یا خواسته به واسطه دردسترس نبودن یا مفید نبودن زمینه ساز برون سپاری دانشجویان می شوند. (کاظمی، ۱۳۹۷: ۲۳۳-۲۳۲).

به طور کلی، عدم پیگیری مراحل کار دانشجو، ضعف در همراهی با دانشجو، تأخیر در بازخورد دادن، به تعویق انداختن راهنمایی دانشجو، همکاری ضعیف با دانشجو، سردرگم کردن دانشجو و عدم ارائه بازخورد صحیح و راهگشا از جمله توجیهات و دلایلی است که برای برون سپاری از سوی مشارکت کنندگان عنوان شده است. در همین راستا نتایج پژوهش ها نشان داد که کمیت و به ویژه کیفیت رابطه با استادان راهنما (هیت، ۲۰۰۲) عاملی عمده و تأثیرگذار بر کل فرایند نوشتن پایان نامه است. پژوهش ها نشان داد که ویژگی های استاد نظیر دردسترس بودن، ارائه بازخوردهای مناسب، دادن استقلال و آزادی عمل مشخص به دانشجو، تشویق مناسب، نداشتن روابط خشک و رسمی و در عوض ایجاد روابط غیررسمی و عاطفی، مهم ترین عامل در موفقیت دانشجو در نگارش پایان نامه است (سولیوان، ۲۰۰۱؛ عطاران و دیگران، ۱۳۸).

فرهنگ تقلب نیز عامل دیگر در سوق دادن دانشجویان به برون سپاری است. از نظر دانشجویان کنترل و نظارت خاصی بر فرایند پایان نامه نویسی و دفاع از آن وجود ندارد. حتی در صورت محرز شدن تخلف نیز نه تنها برخورد جدی و علنی و سخت گیرانه ای با دانشجو و استاد صورت نمی گیرد؛ بلکه به نحوی عمل می شود که گویی اتفاق خاص و مهمی رخ نداده است. در تأیید «مماشات و ضعف نظارت» یافته های گیبس^۳ نشان داد که اگر افرادی که مرتکب تقلب می شوند، احتمال دهند که به احتمال زیاد گرفتار خواهند

1. Heath
2. Sullivan
3. Gibbs

شد، دست به سوءرفتار علمی نمی‌زنند (مکیب و دیگران، ۱۹۹۷). امیگود و لنکستر (۲۰۲۰) نشان دادند دانشجویانی که به خدمات سایه‌نویسی مراجعه می‌کنند، خطر کم‌تری برای گرفتار شدن نسبت به دانشجویانی احساس می‌کنند که در آثار خود دست به سرقت ادبی می‌زنند. جوردی و همکاران (۲۰۱۱) نیز معتقدند کسانی که مرتکب عدم صداقت علمی می‌شوند، عمدتاً گرفتار نمی‌شوند و این عمل توسط دانشجویان دیگر درونی شده و تبدیل به این باور رایج می‌شود که عدم صداقت علمی یک هنجار است و در نتیجه منجر به موارد بیشتری از عدم صداقت علمی می‌شود.

از نظر مشارکت‌کنندگان، برون‌سپاری پایان‌نامه در دانشگاه آن‌ها نه تنها امری مذموم نبوده، بلکه امری عادی و بسیار معمول و رایج در بین اغلب دانشجویان است، به همین دلیل نه تنها دانشجویان خودشان دست به چنین کاری می‌زنند، بلکه آن‌را به دوستانشان نیز توصیه می‌کنند. برخلاف پژوهش سوپرینا و آئند (۲۰۲۲) که به این نتیجه رسیده بود که اساتید نسبت به تقلب مدارا و تساهل کم‌تری دارند، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که برخی از اساتید مستقیم یا غیرمستقیم دانشجویان را به این مسیر سوق می‌دهند. ما نیز همسو با پژوهشگران یادشده بر این باوریم که صرفاً دانشجویان (سفارش‌دهندگان) یا به تعبیری طرف تقاضا مسئله‌ساز نیستند، بلکه شکوفایی صنعت سایه‌نویسی بدون حمایت آکادمیک ممکن امکان‌پذیر نیست. در اینجا نیز می‌توان مطابق با نظریه یادگیری اجتماعی ادعا کرد که اغلب دانشجویان برون‌سپاری پایان‌نامه را از هم‌تایان و محیط پیرامون خود یاد می‌گیرند و به واسطه فشار هنجاری که احساس می‌کنند، انگیزه بیشتری برای چنین کاری پیدا می‌کنند.

عامل دیگری که از نظر مشارکت‌کنندگان در تمایل دانشجویان به برون‌سپاری تأثیر دارد، زوال ارزش‌های علم و تبدیل شدن دانشگاه به بنگاه اقتصادی و تجاری به واسطه توجه فزاینده برای درآمدزایی به هر قیمت است. در این شرایط دانشگاه دانشجویان را به عنوان مشتری، نوعی کالا و منبع درآمد خود در نظر می‌گیرد و تلاش می‌کند تا با در نظر گرفتن حداقل استانداردهای لازم و فدا کردن کیفیت، رضایت خاطر آن‌ها را جلب کند. از طرف دیگر دانشجویان نیز با درک این موضوع، صرفاً به فکر خرید نمره و مدرک هستند نه یادگیری واقعی و کسب دانش. پژوهش آدری و نیوتن^۱ (۲۰۱۹) نیز نشان داد یکی از عوامل برون‌سپاری

1. Awdry & Newton

از نظر اساتید، «تبدیل شدن دانشگاه به کسب و کار»^۱ و تمرکز بر دریافت شهریه (به ویژه از دانشجویان بین المللی) برای تداوم بقایشان است.

یکی از سازوکارهای اصلی درآمدزایی دانشگاه‌ها، افزایش پذیرش دانشجویان است. پُر واضح است دانشجویانی که بدون ارزیابی و برخورداری از حداقل کیفیت‌های لازم ورود دانشگاه می‌شوند، قادر به یادگیری مهارت مورد نیاز پایان‌نامه‌نویسی نباشند. در همین راستا، نتایج پژوهش‌های مختلف (نظیر تکریمی و دیگران، ۲۰۲۳؛ قانودی و همکاران، ۱۳۹۷) نشان داد که سایه‌نویسی در ایران احتمالاً با تلاش دانشگاه‌ها برای افزایش تعداد ثبت نام‌ها ارتباط دارد. در مجموع، پایین بودن کیفیت اکثر دانشگاه‌های خصوصی و حتی دولتی، تعداد زیاد دانشجویان تحت نظارت، عدم شفافیت در وظایف و مسئولیت‌های اساتید راهنما و نبود سیستم نظارتی مناسب و تضمین کیفیت و غیره، بسیاری از دانشجویان تحصیلات تکمیلی را به مؤسسات و شبکه‌های تولید و توزیع پایان‌نامه‌های دکتری سوق می‌دهد (همتی، ۲۰۲۳).

یکی از پیامدهای زوال ارزش‌های علمی و دور شدن دانشگاه‌ها از اهداف علمی، بحران کیفیت آموزش دانشگاهی است. بسیاری از مشارکت‌کنندگان بر این باور بودند که چیزی از کلاس‌های درس یاد نمی‌گیرند؛ مطالبی که در کلاس‌های درس آموزش داده می‌شود در راستای نیازهای بازار کار نیست و مهارت‌های لازم برای انجام پژوهش را در آن‌ها ایجاد نمی‌کند. همین امر یکی از دلایل ایجاد ناامیدی و بی‌انگیزگی در دانشجویان و تمایل به برون سپاری پایان‌نامه است. این عوامل باعث جدا افتادن دانشجو از محیط یادگیری و عدم ارتباط عاطفی آن‌ها شده و همان‌طور که ترمین و کورتیس (۲۰۲۰) اظهار کرده‌اند می‌تواند زمینه‌ساز تمایل دانشجویان به رفتار برون سپاری شود.

همسو با سایر پژوهش‌ها (نظیر نیوتن، ۲۰۱۸؛ برتاگ و دیگران، ۲۰۱۹ الف) نارضایتی از محیط آموزشی ضعیف بر رفتار برون سپاری تأثیر دارد. علاوه بر این، بسیاری مشارکت‌کنندگان بر این باور بودند که به اندازه کافی آموزش ندیده‌اند و مهارت، توانایی و اعتماد به نفس لازم را برای انجام وظایف و نوشتن پایان‌نامه خود ندارند. همسو با این یافته‌ها، دولین و گری^۲ (۲۰۰۷) نیز مدعی‌اند مهارت‌های تحصیلی ضعیف و مسائل آموزشی/یادگیری نقش مهمی

1. Like a business

2. Devlin & Gray

در گرایش به دانشجویان به برون سپاری پایان نامه های خود دارد. آدری و نیوتن^۱ (۲۰۱۹) و لنکستر (۲۰۱۹) نیز نشان دادند یکی از عوامل برون سپاری، احساس بی کفایتی، عدم اعتماد به نفس و یا نداشتن دانش ضروری برای نوشتن پایان نامه است. به طور کلی، جلوگیری از سایه نویسی به ویژه پایان نامه نویسی در مقایسه با سایر بی اخلاقی و عدم صداقت علمی دشوارتر است، چراکه امکان شناسایی آن ها با روش های مرسوم ممکن نیست. لذا این پیشنهادها با این فرض ارائه می شود که امکان از بین بردن فرصت شرکت در سایه نویسی دشوار است، اما می توان با انجام اقداماتی انگیزه انجام این کار را در طرف تقاضا کاهش داد؛ از جمله:

بازتعریف جایگاه و نقش پایان نامه های دانشجویی در نظام آموزش عالی کشور و توجه بیشتر به نقش پایان نامه به عنوان یک تولید علمی و فرصت یادگیری ناب، تلاش در راستای جهت دهی و سوق دادن پایان نامه ها در راستای حل مسائل و معضلات اجتماعی با هدف تغییر تصورات و پنداشت های دانشجویان از پایان نامه نویسی به عنوان امری زائد و بی فایده، بازتعریف کارکرد جلسات دفاع از پایان نامه های تحصیلات تکمیلی و جلوگیری از مناسک گرایی های (آیین گرایی)^۲ زائد، حذف استاد راهنما از جلسات دفاعیه به منظور اطمینان از نگارش پایان نامه توسط خود دانشجویان، اصلاح آیین نامه های مربوط به نحوه راهنمایی پایان نامه های تحصیلات تکمیلی به منظور اطمینان از انجام صحیح وظایف اساتید راهنما و دانشجویان در فرایند تدوین پایان نامه، توجه هرچه بیشتر دانشگاه ها به موضوع پایان نویسی و ایجاد سازوکار جدی و عملیاتی برای تسهیل هرچه بیشتر ارتباطات و تعاملات بین اساتید راهنما و دانشجویان و نظارت بر روند اجرایی آن بر اساس فرهنگ های دپارتمانی و رشته ای، نظارت بر تعداد پایان نامه های تحت راهنمایی اساتید و جلوگیری از تخصیص بیش از حد دانشجویان به اساتید به منظور حفظ استانداردهای پژوهشی و دادن فرصت کافی به اساتید برای برقراری تعامل و ارتباطات سازنده با دانشجویان تحت سرپرستی، تعریف و در دسترس قرارگرفتن افشاگری (سوت زنی) و تشویق مناسب افشاکنندگان در صورت اثبات وقوع سایه نویسی در مراجع ذی ربط، تهیه سازوکار لازم برای جایگزینی سبک راهنمای تک نفره با سبک های راهنمایی های

1. Awdry & Newton

2. Ritualism

گروهی و جمعی و استفاده از مدل های هدایت تیمی، آموزش اخلاق و ترویج فرهنگ صداقت علمی، برگزاری مرتب دوره های آموزش آشنایی دانشجویان با تخلفات پژوهشی و اخلاق پژوهش، استفاده از روش هایی دموکراتیک تر و غیر اجباری انتخاب استاد راهنما برای دانشجویان به طوری که دغدغه ها و علایق هر دو طرف مدنظر قرار گیرد، ارائه درس های کاربردی در کنار واحدهای نظری به منزله پیش درآمدی بر نگارش پایان نامه و سرانجام اعمال مجازات انتظامی، اخراج، محرومیت از تحصیل، تعلیق یا ابطال پایان نامه یا مدرک تحصیلی دانشجویان متخلف.

منابع

- ابراهیمی، سعید، اعتصامی، سیدمصطفی، صدیقی، محمود، متواضع، محسن، نصری، اعظم، یداله‌ی خالص، الهه و یوسفی همدانی، الهام (۱۴۰۲). آمارنامه شهر اصفهان ۱۴۰۲، شهرداری اصفهان. معاونت برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی، گروه آمار و تحلیل اطلاعات. قابل دسترس از https://plan.pdf.۰۱-۱۴۰۲/isfahan.ir/sites/isfct/files/field_content_file/statistics_seasons_tag
- اجاقی، رضوان، کیوان آرا، محمود، چشمه سهرابی، مظفر و پاپی، احمد (۱۳۹۰). تحلیل آسیب شناسی تقلب و سرقت علمی: بر اساس یک تحقیق کیفی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ویژه نامه توسعه آموزش و ارتقای سلامت، ۱۱، ۱۰۷۳-۱۰۶۳.
- توکل، محمد و ناصری راد، محسن (۱۳۸۸). دستبرد علمی با تبیینی از جامعه شناسی علم، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۳ و ۴، ۱-۱۶.
- دهقانی، غلامعلی (۱۳۸۶). رضایتمندی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز از سرپرستی پایان نامه. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ۹(۴)، ۳۰۹-۳۰۲.
- رستمی، فرحناز، زرافشانی، کیومرث، سعدوندی، مهسا و حسینی لرگانی، مریم. (۱۳۹۲). تعیین مؤلفه های تأثیرگذار بر بروز رفتارهای مغایر رفتار علمی در آموزش عالی (مطالعه موردی دانشجویان پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی). فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، ۵(۳)، ۱۶۳-۱۴۳.
- رسولی، بهروز، نبی میبیدی، مرتضی، مختاری، حمیدرضا، نبوی، مجید، نظری، مریم و علیدوستی، سیروس (۱۳۹۹). مفهوم سازی سایه نویسی: نگاهی به بدرفتاری های علمی در بافت آموزش عالی ایران. تحقیقات کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاهی، ۵۴(۴)، ۳۶-۱۳.
- عطاران، محمد، زین آبادی، حسن رضا و طولابی، سعید (۱۳۸۹). انتخاب استاد راهنما و رابطه استاد راهنما - دانشجو دیدگاه های دانش آموختگان دوره دکترا. مجله مطالعات برنامه درسی، ۱۶، ۱۲۹-۹۶.
- علیوردی نیا، اکبر، جانعلیزاده، حیدر و عمرانی دهکمان، سجاد (۱۳۹۴). بررسی نقش یادگیری اجتماعی در تقلب دانشگاهی. مسائل اجتماعی ایران، ۲(۲۶)، ۷۱-۱۰۳.
- علیوردی نیا، اکبر و صالح نژاد، صالح (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر در اقدام به تقلب دانشجویان،

- فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۱، ۹۳-۸۵
- کاظمی، عباس (۱۳۹۷) دانشگاه: از سایه بان تا نردبان. پژوهشکده مطالعات اجتماعی و فرهنگی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
 - کاظمی، عباس و اصغری، زهرا (۱۳۹۸). نگاهی به پدیده پایان نامه نویسی در ایران: سیاست گذاری ها و زمینه های امکان. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، (۲۵)، ۴، ۲۲-۱.
 - نپ، جان سی. و هولبرت، آزالیا ام. (۱۳۹۸). سایه نویسی و اخلاق اصالت (احسان شاه قاسمی، مترجم). تهران: جهاد دانشگاهی.
 - همتی، رضا، کریمی، مریم و زمانی بی بی عشرت (۱۳۹۶). بی اخلاقی علمی در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ۱۲(۲)، ۱۱۶-۱۰۵.
 - همتی، رضا و بیات، اکرم (۱۳۹۷). مطالعه پدیدارشناختی تجربه زیسته دانشجویان از فرایند نگارش پایان نامه. راهبرد فرهنگ، ۴۳، ۱۲۲-۸۹.

- Ahsan, K., Akbar, S., & Kam, B. (2022). Contract cheating in higher education: a systematic literature review and future research agenda. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 47(4), 523-539.
- Ajzen, I. (1969). The prediction of behavior intentions in a choice situation. *Journal of Experimental Psychology*, 5(4), 400-416.
- Ali, H. I. H., & Alhassan, A. (2021). Fighting contract cheating and ghostwriting in Higher Education: Moving towards a multidimensional approach. *Cogent Education*, 8(1), 1-18.
- Ataei-Ashtiani, B. (2016). Curbing Iran's Academic Misconduct. *Science*, 351(6279), 1273-1274.
- Awdry, R., & Ives, B. (2023). International predictors of contract cheating in higher education. *Journal of Academic Ethics*, 21(2), 193-212.
- Awdry, R., & Newton, P. M. (2019). Staff views on commercial contract cheating in higher education: a survey study in Australia and the UK. *Higher Education*, 78, 593-610.
- Bandura, Albert (1963). *Social learning and personality development*. New York: Holt, Rinehart, and Winston.
- Braun, V., & Clarke, V. (2012). Thematic analysis. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Eds.), *APA handbook of research methods in psychology*, Vol. 2. Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological (pp. 57-71). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/13620-004>
- Bretag, T., Harper, R., Burton, M., Ellis, C., Newton, P., Rozenberg, P., & van Haeringen, K. (2019a). Contract cheating: A survey of Australian university students. *Studies in higher education*, 44(11), 1837-1856.
- Bretag, T., Harper, R., Rundle, K., Newton, P. M., Ellis, C., Saddiqui, S., & van

- Haeringen, K. (2019b). Contract cheating in Australian higher education: a comparison of non-university higher education providers and universities. *Assessment & Evaluation in Higher Education*.
- Clarke, R., & Lancaster, T. (2006). Eliminating the successor to plagiarism? Identifying the usage of contract cheating sites. In *Proceedings of 2nd International Plagiarism Conference*.
 - Clarke, R., & Lancaster, T. (2006, June). Eliminating the successor to plagiarism? Identifying the usage of contract cheating sites. In *Proceedings of 2nd international plagiarism conference* (pp. 19-21).
 - Cornish, D., & Clarke, R. (1986). *The reasoning criminal: Rational choice perspectives on offending*. New York: Springer-Verlag.
 - Curtis, G. J., & Clare, J. (2017). How prevalent is contract cheating and to what extent are students repeat offenders? *Journal of Academic Ethics*, 15, 115-124.
 - Curtis, G. J., Clare, J., Rundle, K., Eaton, S. E., Stoesz, B. M., & Seeland, J. (2022). Contract cheating: An introduction to the problem. In *Contract cheating in higher education: Global perspectives on theory, practice, and policy* (pp. 1-13). Cham: Springer International Publishing.
 - Diksha, J., & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford, CA: Stanford University Press.
 - DiPietro, M. (2010). 14: theoretical frameworks for academic dishonesty: a comparative review. *To improve the academy*, 28(1), 250-262.
 - Eaton, S. E., Chibry, N., Toye, M. A., & Rossi, S. (2019). Interinstitutional perspectives on contract cheating: a qualitative narrative exploration from Canada. *International Journal for Educational Integrity*, 15(1), 9.
 - Fletcher, J. (1966). *Situational ethics*. Philadelphia: Westminster Press.
 - Hamza, M. A., Al Assadi, F. R., Khojah, A. A., AlHanaki, R. M., Alotaibi, N. T., Kheimi, R. M. & Marar, S. D. (2022). Contract Cheating and Ghostwriting among University Students in Health Specialties. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 17(5), 536-544.
 - Heath T (2002) A Quantitative Analysis of PhD Students' Views of Supervision. *Higher Education Research & Development*, 21(1), 41-53.
 - Hemmati, R. (2023). Developments in Iranian higher education and their implications for doctoral education. *Innovations in Education and Teaching International*, 60(5), 688-702.
 - Hemmati, R. (2023). Developments in Iranian higher education and their implications for doctoral education. *Innovations in Education and Teaching International*, 60(5), 688-702.
 - Johnson, L., S. Adams Becker, V. Estrada, and A. Freeman. 2014. "NMC Horizon Report: 2014 Higher Education Edition." <https://www.learntechlib.org/p/130341/>.

(Accessed 3 February 2023).

- Julia. M., Hughes. C., Mc Cabe. D (2006). Understanding Academic misconduct. Canadian Journal of Higher Education, 36(6):49-63.
- Kaktiņš, L. (2018). Contract cheating advertisements: what they tell us about international students' attitudes to academic integrity. Ethics and Education, 13(2), 268-284.
- Kazemi, A. V., & Dehnavi, A. D. (2017). The new academic proletariat in Iran. Critique, 45(1-2), 141-158.
- Lancaster, T. (2019). Profiling the international academic ghostwriters who are providing low-cost essays and assignments for the contract cheating industry. Journal of Information, Communication and Ethics in Society, 17(1), 72-86. <https://doi.org/10.1108/JICES-04-2018-0040>
- Lines, L. (2016). Ghostwriters guaranteeing grades? The quality of online ghostwriting services available to tertiary students in Australia. Teaching in Higher Education, 21(8), 889-914.
- Makinda, H. (2019). Ethical Concerns in Ghost-Writing. Mainstreaming ethics in higher education, 413.
- Nagy, V., & Groves, A. (2021). Rational choice or strain? A criminological examination of contract cheating. Current Issues in Criminal Justice, 33(3), 322-339.
- Newton, P. M. (2018). How common is commercial contract cheating in higher education and is it increasing? A systematic review. Frontiers in Education 3,1-18.
- Pacino, A. (2021). An investigation into contract cheating in tertiary education, and how to combat the problem in a United Arab Emirates context. Middle Eastern Journal of Research in Education and Social Sciences, 2(4), 120-135.
- Robson, S., & Wihlborg, M. (2019). Internationalisation of higher education: Impacts, challenges and future possibilities. European Educational Research Journal, 18(2), 127-134
- Rundle, K., Curtis, G. J., & Clare, J. (2019). Why students do not engage in contract cheating. Frontiers in psychology, 19, 1-22.
- Shahghasemi, E., & Akhavan, M. (2015). Confessions of academic ghost authors: the Iranian experience. Sage Open, 5(1), 1-7
- Sykes, G. M., & Matza, D. (1957). Techniques of neutralization: A theory of delinquency. American Sociological Review, 22(6), 664-670.
- Takrimi, A., Khojasteh Mehr, R., & Eaton, S. E. (2023). Contract Cheating in Iran: An Overview of Key Issues and a Call to Action. Journal of Academic Ethics, 21(2), 323-341.
- Vermunt, J. D., & Verloop, N. (1999). Congruence and friction between learning and teaching. Learning and instruction, 9(3), 257-280.

- Walker, M., & Townley, C. (2012). Contract cheating: A new challenge for academic honesty? *Journal of Academic Ethics*, 10, 27-44.
- Ylijoki, O. H. (2001). Master's Thesis Writing from a Narrative Approach, *Studies in Higher Education*, 26:1, 21-34
- Yorke, J., Sefcik, L., & Veeran-Colton, T. (2022). Contract cheating and blackmail: a risky business?. *Studies in higher education*, 47(1), 53-66.
- Zimring, F. E., & Hawkins, G. J. (1973). *Deterrence: The legal threat in crime control*. Chicago: University of Chicago Press.

Persian References

- Aliverdinia A, & Saleh Nejad, S. (2013). A Study of Influential Factors on Students' Participant in Cheating Behavior. *Ethics in Science and Technology*, 8(1), 85-93. (in Persian)
- Aliverdinia A, Janaly Zadeh H, Omrani Dhkhan S. (2016). A Study on the Role of Social Learning in Academic Cheating. *Social Problems of Iran*. 6(2), 71-103. (in Persian)
- Attaran, M.; Zeinabadi, H. R.; Tolabi, S. (2009). Selection of supervisor and supervisor-student relationship: Perspectives of doctoral graduates. *Journal of Curriculum Studies*, 16, 129-96.
- Dehghani G. The Study Of Students' Satisfaction With Thesis Supervision In Tabriz University Of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education* 2010. 9(4), 302-310.
- Ebrahimi, S; Etesami, S.M; Sedighi, M; Motaweza, M; Nasri, A; Yadolahi Khalis, E and Yousefi Hamedani, E (1402). *Isfahan City Statistics 1402*, Isfahan City. Deputy of Planning and Human Capital Development, Statistics and Information Analysis Group. Available from https://plan.isfahan.ir/sites/isfct/files/field_content_file/statistics_seasons_tag/1402-01.pdf
- Hemmati, R. & Bayat, A. (2018). A Phenomenological Study of Lived Experience of Students in the Process of Thesis Writing. *The Culture Strategy Quarterly*, (43) 11, 89-122. (in Persian)
- Hemmati, R. Karimi, M. & Zamani, B. (2017). Unethical Behavior among Graduate Students. *Ethics in Science and Technology*. 12(2), 105-116. (in Persian)
- Knapp, J. C. & Hulbert, A. M. (2016) *Ghostwriting and the Ethics of Authenticity*. Translated by Shah Ghasemi, E. Tehran: Jihad Daneshgahi. (in Persian)
- Ojaghi, R. Keyvanara, M. Cheshmeh sohrabi, M. & Papi, H. (2012) *Pathology Analysis of Plagiarism: A Qualitative Research*. Educational development and health promotion, (9)11. (in Persian)
- Rasuli, B. Nabi-Meybodi, M. Mokhtari, H. Nabavi, M. Nazari, M & Alidousti, S. (2021) *Ghostwriting concept: the Study of Academic Miscundot in Iranian Higher Education Context*. *Academic Librarianship and Information Research*, 4(54), 13-

38. (in Persian)

- Rostami, F., Zarafshani, K., Saadvandi, M., Lorghani, M (2013) Explaining Factors Influencing Pugilism in Higher Education: A Case of Agricultural College at Razi University. Iranian Higher Education. 5(3), 143-163.
- Tavakol, M., & Naseri, R. M. (2010). Plagiarism, fabrication and fraud as research misconducts: with an explanation from sociology of science. (in Persian)
- Varij Kazem, A. (2018). University, From Ladder to Canopy. Institute for social and cultural studies (in Persian).
- Varij Kazemi, A., and Asghri, Z. (2020) A look at phenomenon of dissertation ghost writing in Iran: Policies and the condition of possibility. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education. 25(4),1-22.